

N:o 156.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående anslag till nybyggnad för allmänna barnbördshuset i Stockholm m. m.; gifven Stockholms slott den 26 mars 1909.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att — under medgifvande, att till allmänna barnbördshuset i Stockholm må å kungl. Djurgården inom området närmast norr om den s. k. Idrotts-parken med nyttjanderätt tills vidare, intill dess Kungl. Maj:t med Riksdagens samtycke förordnar om markens användande för annat ändamål, afgiftsfritt och i öfrigt på de villkor, Kungl. Maj:t bestämmer, till tomtplats för nya byggnader för allmänna barnbördshuset upplåtas erforderlig mark inom gränser, som af Kungl. Maj:t fastställas i hufvudsaklig enlighet med omfattningen af ett å en i statsrådsprotokollet omförmäld karta med n:o 2 betecknad område — för uppförande å den upplåtna tomtplatsen af nya byggnader för allmänna barnbördshuset i hufvudsaklig öfverensstämmelse med i statsrådsprotokollet omförmälda, af arkitekten Gustaf Wickman uppgjorda ritningar med tillhörande kostnadsförslag äfvensom för anskaffande af nya inventarier för barnbördshuset

dels besluta, att ett belopp intill 574,860 kronor skall af riksgäldskontoret förskottsvis utbetalas, på sätt Kungl. Maj:t bestämmer, för att återgäldas i den mån den allmänna barnbördshuset tillhöriga fastigheten n:o 3 kvarteret Murmästaren i Stockholm varder försäld och köpeskilling därför inflyter,

dels bevilja ett anslag af 364,640 kronor, att till statsverket återbäras i den mån nämnda köpeskilling kan komma att öfverstiga 574,860 kronor,

dels ock af detta anslag på extra stat för år 1910 anvisa 150,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Hugo Hammar skjöld.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 mars 1909

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Statsråden: PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD,
MALM,
LINDSTRÖM,
NYLANDER.

Föredragande departementschefen, statsrådet Hammarskjöld, anförde härefter.

»Vid anmälan af de extra ordinarie anslagsbehofven under åttonde hufvudtiteln för år 1910 anförde jag, på sätt statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för den 12 januari 1909, punkt 131, utvisar, hurusom jag hoppats att redan då kunna inför Eders Kungl. Maj:t anmäla uppkommen fråga om anslag till *nybyggnad för allmänna barnbörds- huset i Stockholm*, hvars framläggande för 1909 års Riksdag vore af betydelse, men att samtliga infordrade yttranden i ärendet ej inkommit, hvarför detsamma sålunda ej då kunde företagas till afgörande. I enlighet med min tillika gjorda hemställan togs emellertid vid statsverkspropositionens uppgörande i beräkning det belopp, 150,000 kronor, som, i den mån i ämnet gjord framställning syntes kunna vinna afseende, skulle för ändamålet erfordras under år 1910.

*Ang. anslag
till nybyggnad
för allmänna
barnbörds-
huset i Stock-
holm m. m.*

Då begärda yttranden i ärendet nu inkommit, anhåller jag i underdånighet att få ånyo för Eders Kungl. Maj:t anmäla denna fråga.

Historik.

Allmänna barnbördshuset upprättades år 1775 och utvecklades ur eller vid sidan af det s. k. koppymningshuset, som grundlades år 1766. Grundplåten för koppymningshuset uppkom genom frivilliga gåfvor och några kollekter, men förstärktes sedermera genom inkomst från det s. k. lasarets-lotteriet. Fonden växte på detta sätt så, att ej allenast koppymningshuset därmed kunde underhållas utan från densamma äfven kunde utgå bidrag till barnbördshuset. Efter att från början hafva varit förlagdt till Riddarholmen, inflyttade allmänna barnbördshuset i fastigheten n:o 19 vid Fredsgatan, som inköpts med tillhjälp af ett utaf Rikets Ständer lämnadt, sedermera till fullo återbetaldt lån. Barnbördshuset underhölls med hyresmedel från en del af denna fastighet jämte öfverskottet af koppymningsfonden. Båda inrättningarna stodo under collegii medici förvaltning. År 1816 öfvergick den ekonomiska styrelsen af »Barnbörds- och Allmänna Koppymningshusen» till en särskild direktion. Då koppymningshuset genom vaccinationens införande försattes ur verksamhet, öfvergingo alla dess tillgångar å barnbördshuset. För upprätthållande af verksamheten vid detta tillkommo sedermera donationer samt af statsverket lämnade bidrag. Sedan fråga uppkommit om beredande af tidsenligare lokaler för barnbördshuset, beviljade Rikets Ständer vid 1853—54 årens riksdag en summa af 50,000 riksdaler banko »såsom understöd för anläggandet af ett utaf behovet påkalladt nytt barnbördshus i hufvudstaden». Med dessa medel och försäljningssumman för huset vid Fredsgatan inköptes tomten n:o 3 kvarteret Murmästaren å Kungsholmen, där vinkelrätt mot ett å tomtens befintligt stenhus uppfördes två fristående flygelbyggnader för barnaföderskorna. Å fastigheten erhöll allmänna barnbördshusinrättningen fastebref den 26 november 1855. I slutet af år 1858 flyttades barnbördshuset till de nya lokalerna, i hvilka detsamma fortfarande är inrymdt.

*Reglemente,
ekonomi m. m.*

Enligt gällande nådiga reglemente för styrelsen och förvaltningen af allmänna barnbördshuset i Stockholm, utfärdadt den 28 januari 1898, har allmänna barnbördshuset till ändamål dels att såsom välgörenhetsinrättning till vård emottaga barnaföderskor under barnsängstiden dels ock att såsom läroanstalt lämna medicine studerande tillfälle till praktisk undervisning i barnförlossningskonsten. Undervisning i nämnda konst skall jämväl lämnas åt behörigen antagna barnmorskelärlingar, ifall särskilda omständigheter göra sådant nödvändigt. Vid inrättningen böra 30 sängar för barna-

föderskor alltid vara att tillgå, hvilket antal får ökas i den mån omständigheterna medgifva. Såsom läroanstalt är allmänna barnbördshuset i enlighet med de för karolinska mediko-kirurgiska institutet gällande stadgar och i den ordning, särskildt meddelade föreskrifter bestämma, tillgängligt för institutets lärjungar. Af de vid inrättningen tjänstgörande medicine studerande böra 12 i sänder under loppet af 4 månader erhålla fri bostad därstädes. Barnbördshusets förvaltning i ekonomiskt hänseende besörjes af en direktion, bestående af öfverståthållaren, hvilken enligt nådigt medgifvande den 2 juni 1908 vid semester och förfall företrädes af underståthållaren, fyra af Eders Kungl. Maj:t förordnade ledamöter samt ordinarie professorn i obstetrik vid karolinska institutet. Den sistnämnde är tillika barnbördshusets öfverläkare och direktor. I enlighet med gällande stadgar och bestämmelser för karolinska institutet hafva direktor och öfriga lärare i obstetrik och gynekologi vid nämnda institut att i egenskap af klinikföreståndare hvar i den ordning, som af universitetskanslern bestämmas, bestrida läro- och sjukvården äfvensom undervisningen vid anstalten. Sedan genom den år 1908 genomförda löneregleringen för karolinska institutet förutvarande e. o. professuren i obstetrik och gynekologi förvandlats till ordinarie professur, har i nådiga stadgarna för institutet den 27 november 1908 bestämts, att Kungl. Maj:t efter förslag af institutets lärarkollegium och på hemställan af kanslern för rikets universitet förordnar en af professorerna i obstetrik att vara öfverläkare och direktor vid allmänna barnbördshuset, dock att den professor, som vid 1908 års utgång innehade denna befattning, skall därmed fortfara.

Enligt af allmänna barnbördshusets nuvarande öfverläkare och direktor, professor F. Westermarck lämnad uppgift åtnjuter inrättningen afkomst af dels en fond å 27,249 kronor 78 öre, som af sundhetskollegium redovisats år 1816, då dess befattning med barnbördshuset upphörde, dels donationer till sammanlagdt belopp af 183,238 kronor 75 öre. Dessa kapital få ej förminska.

Å allmänna barnbördshusets stat finnas uppförda anslag af statsmedel till ett belopp af sammanlagdt 40,385 kronor årligen. Denna stat omfattar emellertid äfven anslagen till barnmorskeundervisningen i Stockholm. Sedan denna numera upphört vid barnbördshuset och enligt nådigt bref den 9 juni 1905 med stöd af Riksdagens samma år fattade beslut helt och hållet förlagts till Stockholms stads barnbördshus å Södermalm, finnes, enligt af medicinalstyrelsen och statskontoret i annat ärende lämnad utredning, till allmänna barnbördshusets förfogande statsanslag å tillhoppa 24,853 kronor.

Direktionen för allmänna barnbördshuset har på grund af bestäm-

meler i nådigt bref den 17 juni 1881 under sin förvaltning den s. k. nödhjälpsfonden för fattiga barnaföderskor och deras barn, hopbragd genom enskilda donationer. Med fondens medel underhålles den efter en af donatorerna gemenligen kallade Benedickska asylen, som nu är delad på två afdelningar, den södra förlagd till lokal i grannskapet af Stockholms stads barnbördshus å Södermalm och ställd under därvarande läkares vård, samt den norra, som förhyr lokal af allmänna barnbördshuset och till vårdare har allmänna barnbördshusets läkare.

I sina i ärendet gjorda framställningar, hvarför jag strax skall redogöra, har direktionen till en början ifrågasatt att den Benedickska asylen skulle i sin helhet förläggas till en byggnad, som uppfördes i sammanhang med nybyggnaden för allmänna barnbördshuset, men då detta förslag mött motstånd från olika håll, har direktionen sedermera lämnat asylens byggnadsfråga å sido och framlagt plan till nybyggnad allenast för allmänna barnbördshuset. Den Benedickska asylen är en i ekonomiskt afseende från allmänna barnbördshuset helt och hållet särställd inrättning, men då asylens byggnadsfråga icke oväsentligt inverkar på byggnadsplanen för allmänna barnbördshuset, kommer jag i det följande att äfven beröra frågan om asylens förläggning.

Innan jag öfvergår till de beträffande allmänna barnbördshusets byggnadsfråga gjorda framställningar, som nu föreligga till nådigt afgörande, anhåller jag få i korthet redogöra för hvad i denna fråga tidigare förekommit.

1891 års
förelag.

I underdånig skrifvelse den 30 september 1891 hemställde direktionen, med bifogande af ritningar och kostnadsförslag, att till Riksdagen måtte aflätas proposition om beviljande af anslag å 279,209 kronor till förändrade anordningar vid barnbördshuset och därmed förenade nybyggnader, afsedda att uppföras å den nuvarande tomten i kvarteret Murmästaren. Direktionen anförde därvid, att barnbördshuset sedan sitt uppförande år 1858 icke undergått några väsentliga förändringar i anordning och utredning, hvarför detsamma dämera i endast helt ringa mån motsvarade de kraf, som ställdes på en för dylik sjukvård afsedd anstalt. Såsom de förnämsta anstalten vidlådande brister kunde nämnas saknad af centraluppvärming, konstgjord luftväxling, lämplig belysning, desinfektions- och tvättinrättning, tidsenliga badrum och egen köksafdelning, vidare dålig anordning af förlösnings- och sjukrum samt i högsta grad olämpliga klossettrum, saknad af arbetsrum för tjänstgörande kandidater och tjänliga rum för föreläsningar, klinikchef och amanuenser, hvartill komme, att

några af de rum, som för ett bättre tillgodogörande af undervisningen skulle tillhandahållas tjänstgörande kandidater, vore därtill oanvändbara.

I afgifvet yttrande öfver direktionens förslag framhöll lärarkollegiet vid karolinska institutet, att undanröjandet på föreslaget sätt af de anförda bristfälligheterna vore i hög grad önskvärdt både för beredande af ökad trygghet för intagna barnaföderskors vård och för en fruktbringande anordning af undervisningen. Ehuru en betydlig förbättring beträffande sjukvården inträdt därutinnan att den stora sjuklighet och dödlighet, som i äldre tider varit rådande inom anstalten, betydligt aftagit, lede intet tvifvel, att faran för uppkomst och utbredning af den för dylika anstalter så olycksbringande barnsängsfebern vore långt större vid anstalter, där, såsom förhållandet vore vid allmänna barnbördshuset, alla anordningar för aseptiskt skydd saknades, än där sådana förefunnes. En genom byggnadsförslaget afsedd ökning af antalet vårdade barnaföderskor till omkring dubbelt ansåge lärarkollegiet vara af stor betydelse, enär, i samma mån en sådan tillökning komme till stånd, ökad möjlighet vunnes för meddelande af undervisning åt ett större antal studerande, hvilket länge varit behöfligt och blefve detta än mer i den mån tilloppet af studerande ökades. Antalet å barnbördshuset samtidigt tjänstgörande medicine kandidater hade småningom måst ökas till 25. Därutöfver kunde antalet icke med fog stegras utan att barnaföderskornas antal vid anstalten samtidigt ökades.

Vid ärendets underdåniga föredragning den 31 december 1891 fann Kungl. Maj:t direktionens framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I underdånig skrifvelse den 14 september 1898 framlade direktionen ånyo förslag om förändringar och nybyggnader vid barnbördshuset med användande af den gamla tomt. Direktionen framhöll därvid, att under de sju år, som förflutit sedan direktionen aflät sin förra skrifvelse, anspråken på sjukvård i hög grad tilltagit under det att barnbördshusets oförmåga att tillfredsställa dessa anspråk fortfarande vore densamma samt att direktionen därför ansett sig böra åter upptaga byggnadsfrågan och låtit vidtaga de förändringar i de först framlagda ritningarna, som de senare årens förändrade förhållanden ansetts böra föranleda. Direktionen anhöll att statsanslag till belopp af 340,709 kronor måtte beredas för förslagens genomförande.

1898 års
förslag.

Ej heller denna direktionens framställning, som i underdånighet anmäldes den 31 december 1902, föranledde någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Efter denna redogörelse för byggnadsfrågans förhistoria anhåller jag

att få öfvergå till de framställningar i ämnet, som nu föreligga till Eders Kungl. Maj:ts pröfning.

1906 års
förslag.

I underdånig skrifvelse den 22 december 1906 har direktionen för allmänna barnbördshuset erinrat om sina tidigare framställningar rörande nybyggnad för barnbördshuset och därför anförda motiv. Direktionen har tillika framhållit, att förlossningsafdelningen är af den primitiva beskaffenhet, att den icke medgifver utförandet af en större operation, utan så fort en sådan behöfver företagas, måste patienten äfven vid den allra ogynnsammaste tid och ofta med fara för lifvet föras till annat sjukhus. Direktionen har vidare i sin skrifvelse anført följande.

I sina tidigare framställningar hade direktionen utgått från den förutsättningen, att det nya barnbördshuset borde uppföras på barnbördshusets egen tomt n:o 3 i kvarteret Murvästaren och för medel, som Kungl. Maj:t täcktes i näder därtill anvisa. Då emellertid nämnda tomt genom en för Stockholms stads räkning nyligen verkställd expropriation blifvit så förminskad, att ett barnbördshus efter nutidens fordringar icke kunde därstädes uppföras, och då frågan om allmänna barnbördshusets ombyggnad icke utan våda för den kliniska undervisningen i obstetrik, hvilken vore en af anstaltens uppgifter, kunde vidare uppskjutas, hade direktionen, sedan Kungl. Maj:t på direktionens underdåniga framställning i näder upplåtit ett för ändamålet lämpligt område å kungl. Djurgården, låtit genom arkitekten Gustaf Wickman uppgöra nya ritningar och kostnadsberäkningar till ett barnbördshus därstädes, hvilka ritningar och kostnadsberäkningar direktionen ville underställa nådig pröfning. De uppgjorda ritningarna utvisade, att själfva barnbördshuset skulle innehålla rum för 64 sängar jämte nödiga lokaler för sjukvård och undervisning. Då karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarkollegium på af direktionen framställd förfrågan ansett, att sängantalet icke borde väsentligen understiga 60, så torde det föreliggande förslaget icke kunna anses för litet för att tillgodose den kliniska undervisningens nuvarande behof, hvarjämte möjlighet finnes för anstaltens utvidgning, därest en sådan skulle i framtiden blifva önskvärd.

Vidare hade direktionen låtit genom arkitekten Wickman uppgöra ritningar och kostnadsberäkning till bostad åt anstaltens öfverläkare och direktor. Direktionen hade nämligen kommit till den öfvertygelsen, att en anstalt af detta slag ej kunde behörigen skötas, om direktorn icke vore därstädes boende. Det vore icke blott den ekonomiska ledningen och tillsynen af en stor personal, som åläge honom, utan anstaltens egenskap af barnbördshus och klinisk undervisningsanstalt, där arbetet påginge hela

dygnet och där de allvarliga och för undervisningen viktigaste fallen kunde inträffa på hvilken tid som helst, fordrade med nödvändighet, att åtminstone chefläkaren vore vid anstalten boende. Så vore också förhållandet vid liknande anstalter såväl i de öfriga skandinaviska länderna som i Tyskland. Direktionen ansåge sig i detta sammanhang böra erinra, att enligt ett äldre reglemente af den 3 april 1852 såväl direktor som adjunkten haft bostadsvåningar inom inrättningen, men att numera, jämlikt nådiga beslut af den 2 februari 1872 och den 19 december 1884, hvarken direktor eller adjunkten vore därstädes bosatta. Detta förhållande syntes emellertid utvisa, att de medel, hufvudsakligen donationsmedel, för hvilka anstalten blifvit uppförd, äfven afsetts för läkarbostad.

Därjämte hade direktionen för afsikt att för den Benedickska asylen låta uppföra en särskild byggnad, som dock af estetiska skäl skulle så nära ansluta sig till barnbördshusets byggnad, att den endast genom en brandmur vore skild från densamma. Utgifterna för asylens byggnad, som beräknats uppgå till 221,770 kronor, skulle bestridas af asylens egna, för ändamålet disponibla medel.

Enligt förutnämnda, af arkitekten Wickman uppgjorda kostnadsberäkningar skulle utgifterna blifva:

för själfva barnbördshuset.....	kronor	655,500: —
» öfverläkarbostaden	»	53,000: —
hvar till komme räntor under byggnadstiden, förslagsvis	»	30,000: —
samt för inköp af inventarier m. m. till det nya barnbördshuset (utöfver hvad som redan funnes)	»	30,000: —
		<hr/>
	eller tillhopa kronor	768,500: —

Till bestridande af dessa utgifter ägde inrättningen dels reserverade medel, som influtit för den förutnämnda, af Stockholms stad exproprierade delen af barnbördshusets tomt i kvarteret Murmästaren, kronor 57,500: — dels ock den återstående delen af samma tomt, utgörande

47,905 kv.-fot och enligt till direktionen lämnadt		
anbud nu säljbar för 12 kronor pr kv.-fot eller	»	574,860: —
		<hr/>
	således tillsammans kronor	632,360: —

I anstaltens egna, sålunda beräknade tillgångar förefunnes alltså en brist af 136,140 kronor för täckande af den beräknade utgiftssumman.

Direktionen ansåge sig emellertid äga grundade förhoppningar att tomtpriiset å den nu i snabb utveckling stadda Kungsholmen skulle under den närmaste tiden stiga, så att, när direktionen komme i tillfälle att

afyttra barnbördshusets därstädes belägna fastighet, hvilket icke kunde ske, förr än det nya barnbördshuset blifvit färdigbyggt och för sitt ändamål taget i bruk — således icke förr än omkring två år efter det byggnadsarbetet påbörjats — äfven den nu beräknade bristen skulle kunna täckas af försäljningssumman och direktionen således kunna bestrida alla utgifter för det nya barnbördshuset med anstaltens egna medel. Direktionen funne ett stöd för denna sin förhoppning uti ett af P. S. Graham afgifvet utlåtande angående tomtpriser i närheten af barnbördshusets tomt, hälst som Graham allmänt ansåges vara väl underrättad om tomtvärdet på denna del af Kungsholmen. Men då direktionen af helt naturliga skäl icke hade någon säkerhet för att tomtvärdet fortfarande skulle stiga, vågade direktionen icke inlåta sig på byggnadsföretaget med mindre säkerhet förefunnnes, att hela det belopp, som kunde komma att erfordras för barnbördshusets färdigbyggande och iordningställande, blefve för direktionen disponibelt.

Dessutom och under förutsättning af nådigt bifall till hvad direktionen nu hemställt och andragit, vore direktionen under byggnadstiden i behof af en tillfällig försträckning af 711,000 kronor, hvilket belopp syntes direktionen kunna af statskontoret utaf tillgängliga statsmedel tillhandahållas direktionen såsom försträckning, därvid, då anstalten delvis tjänade ett statsändamål af ganska afsevärd beskaffenhet, villkoren för lånet torde böra bestämmas så billiga som öfverhufvud vore möjligt.

På grund af det anförda ville direktionen i underdånighet anhålla: att Kungl. Maj:t täcktes i nåder bemyndiga direktionen att å den å kungl. Djurgården upplåtna tomten uppföra ett nytt barnbördshus jämte bostad för barnbördshusets öfverläkare och direktor äfvensom en särskild byggnad för asylen för fattiga barnaföderskor och deras barn, allt enligt nämnda ritningar och kostnadsförslag med de mindre förändringar och tillägg, som under arbetets gång kunde finnas lämpliga och ändamålsenliga;

att, ehuru enligt nu gällande reglemente för styrelsen och förvaltningen af allmänna barnbördshuset ingen skyldighet förefunnnes för barnbördshusets öfverläkare och direktor att vara boende inom inrättningen, Kungl. Maj:t täcktes i nåder föreskrifva att, sedan den nu tillämnade direktorsbostaden blifvit färdig, nuvarande och framtida innehafvare af denna befattning skulle vara skyldiga att därstädes bosätta sig samt att den direktor på grund af nådigt bref den 19 december 1884 tillkommande rätt till två möblerade rum inom inrättningen därefter skulle upphöra; att direktionen för bestridande af de med byggnadsföretaget förenade

utgifter finge använda anstaltens egna, för ändamålet nu disponibla medel 57,500 kronor;

att direktionen för täckande af bristen i den beräknade kostnaden finge sig beviljad en försträckning af statsmedel å 711,000 kronor;

att direktionen, sedan det nya barnbördshuset blifvit färdigt, be- myndigades sälja barnbördshusets fasta egendom n:o 3 i kvarteret Mur- mästaren medelst infor drande af anbud, som skulle underställas Kungl. Maj:ts pröfning; samt

att Kungl. Maj:t täcktes för uppförande af de ifrågasatta byggnaderna bevilja direktionen ett statsanslag af 136,140 kronor; dock med skyldighet för direktionen att, i den mån den blifvande försäljningssumman för barnbördshusets tomt i kvarteret Murmästaren kunde komma att öfver- stiga den nyss beräknade, af direktionen till statsverket återbäras.

Med anledning af direktionens uppgifter beträffande bostadslägen- heter inom allmänna barnbördshuset anhåller jag få meddela, att Kungl. Maj:t den 2 februari 1872 på ansökning af dåvarande adjunkten vid barn- bördshuset N. W. Netzel medgaf, att denne finge, utan hinder af före- skrift i då gällande reglemente af den 3 april 1852, hafva sin bostad utom barnbördshuset tills vidare och så länge direktionen funne sådant utan men för inrättningen kunna äga rum. Öfvannämnda af direktionen åbe- ropade nådiga bref den 19 december 1884 innefattar Kungl. Maj:ts beslut i anledning af dåvarande direktorn för allmänna barnbördshuset, professor A. Andersons underdåniga besvär öfver direktionens beslut att icke bifalla en af honom med åberopande af nämnda reglemente gjord anhållan att komma i åtnjutande af fri bostad inom inrättningen. Kungl. Maj:t fann ej skäl att göra ändring i direktionens beslut, men anbefalldes direktionen att tillse, huruvida icke två erforderligt möblerade rum kunde inom anstalten till tjänstgörande direktors disposition anordnas dels för mottagningar, tentamina och andra till undervisningen hörande göromål dels ock såsom tillfällig bostad, därest direktor vid svårare sjukdomsfall natt eller dag nödgades under någon tid uppehålla sig vid inrättningen.

Vid direktionens skrifvelse den 22 december 1906 voro fogade, utom däri omnämnda ritningar och kostnadsförslag samt yttrande af Graham, bestyrkt afskrift af Kungl. Maj:ts resolution den 9 juli 1904, hvarigenom ett nordväst om Sophiahemmet i Stora Björnnäset å kungl. Djurgården beläget, å en af vice stadsingenjören C. V. Palm upprättad karta utmärkt område om 13,390 kvadratmeter upplätits åt direktionen att under då- varande Konungens regeringstid innehafvas mot erläggande till djurgårds- kassan af en årlig afgift, beräknad efter 7 öre för kvadratmeter, eller 937

kronor 30 öre att utgå från den dag området toges i anspråk för uppförande af ny byggnad för allmänna barnbördshuset, samt mot villkor att direktionen dessförinnan visade sig äga erforderliga medel för uppförande å området af för den tillämnade anstalten nödiga byggnader af prydligt utseende och för områdets ordnande i öfrigt på ett platsen värdigt skick.

Medicinalstyrelsen.

Öfver direktionens framställning i skrifvelsen den 22 december 1906 afgaf medicinalstyrelsen underdånigt utlåtande den 18 mars 1907.

Medicinalstyrelsen anförde till en början, att otillräckligheten och otidsenligheten af allmänna barnbördshusets hittillsvarande lokaler numera torde vara att anse som så uppenbar och så obestridd, att styrelsen icke torde behöfva utförligare motivera sin obetingade anslutning till direktionens åsikt om behöfvet af alldeles nya byggnader för denna inrättning. I fråga om de nya lokalernas förläggande till det upplåtne området å kungl. Djurgården, syntes intet vara att erinra däremot från synpunkten af den nya platsens naturliga beskaffenhet. Läget vore jämförelsevis fritt, grunden god och belägenheten sådan, att tomten kunde sättas i förbindelse med Stockholms stads system af vatten- och afloppsledningar. Äfven områdets areal, $1\frac{1}{3}$ hektar, vore tillräcklig icke endast för det nuvarande behöfvet utan äfven för en eventuell framtida utvidgning. På en sådan måste emellertid anstalten vara beredd. Enligt det föreliggande förslaget vore nämligen barnbördshuset beräknadt endast för 64 sängar, eller det antal, som ansetts erforderligt för läkarundervisningen. Men inrättningen hade dessutom till uppgift att lämna undervisning åt behörigen antagna barnmorskelärlingar, i fall särskilda omständigheter skulle göra sådant nödvändigt. Dylik nödvändighet skulle inträda, därest Stockholms stad uppsade det i nådiga brefvet den 9 juni 1905 omförmälda aftal angående barnmorskeundervisningens förläggande till stadens barnbördshus på Södermalm. Vid öfvervägande af den nya platsens lämplighet borde äfven tagas i betraktande barnbördshusets roll af välgörenhetsinrättning eller med andra ord dess tillgänglighet för fattiga barnaföderskor. Uppenbart vore visserligen, att barnbördshuset efter flyttningen ej skulle komma att på samma sätt som nu ligga midt i en af hufvudstadens fattigaste delar, äfvensom att alla hjälpsökande från Kungsholmen skulle få afsevärdt längre väg till anstalten än nu. Men däremot skulle densamma blifva lättare åtkomlig för andra vidsträckta stadsdelars obemedlade barnaföderskor än hittills. Olägenheten å ena sidan torde kunna anses ungefärligen motväga fördelarna å den andra. Aflägsenheten från öfriga för den medicinska undervisningen afsedda anstalter i Stockholm förtjänade

också att beaktas, men i betraktande af hufvudstadens tidsenliga spår-
vägskommunikationer och af svårigheten att anskaffa en i allo lämpligt
belägen tomt, syntes icke heller sistnämnda omständighet böra föranleda
någon anmärkning.

Medicinalstyrelsen gjorde därefter åtskilliga erinringar mot den fram-
lagda byggnadsplanen och framhöll därvid, att det intima hopbyggandet
af barnbördshusets och Benedickska asylens lokaler kunde medföra sam-
manblandning af de båda anstalternas ekonomi. Styrelsen framhöll vidare,
att priset för asylbyggnaden, afsedd för 50 sängar, beräknats till ej mindre
än 4,435 kronor 40 öre per säng, hvilket för en inrättning af detta slag syntes
medicinalstyrelsen vara väl högt och måhända skulle kunna nedbringas
om den ästhetiska synpunkten blefve mindre dominerande vid anläggningen.
Styrelsen ansåg det ej heller vara uteslutet, att man genom upplösandet
af sambandet i byggnadshänseende mellan de båda inrättningarna äfven
skulle kunna för barnbördshuset vinna ökad prisbillighet, då den i kost-
nadsberäkningen därför upptagna summa uppginge till mer än 10,000
kronor per säng, läkarbostad och inventarier oberäknade, hvilket, äfven
om hänsyn toges till de höga arbetsprisen och behovet af rum för klini-
kanter, vore ovanligt högt.

Medicinalstyrelsen upptog vidare till behandling frågan om lämplig-
heten af att hela den Benedickska asylens sammanfördes till ett ställe. Sty-
relsen ifrågasatte, huruvida de asylens rörande donationsurkunderna, som i
afskrift bifogats styrelsens utlåtande, icke lade hinder i vägen härför samt
anförde, hurusom det hittills ansetts medföra den största nyttan att asylens
verksamhet fördelats så, att en asyl varit förlagd till hvarterdera af de båda
stora barnbördshusen i Stockholm och därmed till vidt skilda stadsdelar.
Sålunda hade dessa välgörenhetsinrättningar otvifvelaktigt varit lättast till-
gängliga för de fattiga hjälplösa kvinnor, till hvilkas tjänst de inrättats,
och det fordrades helt visst starka skäl för att den nya anordningen borde
godkännas. Några skäl för sitt förslag hade vederbörande direktions icke
meddelat i sin underdåniga skrifvelse. Däremot hade öfverläkaren vid
södra barnbördshuset professor M. Sondén i en till medicinalstyrelsen in-
gifven, vid dess utlåtande fogad skrift anfört flera enligt styrelsens upp-
fattning synnerligen beaktansvärda skäl emot sammanslagningen. Han
framhölle att stiftelsen hade till uppgift att tjäna båda barnbördshusens
patienter, att södra barnbördshuset vore betydligt större än det allmänna
och att det därför vore obilligt att den eventuellt till ett förenade asylens
skulle förläggas vid det senare och det förras skyddslingar skulle forslas
5 kilometer för att komma på en asyl, dit de nu kunde ingå så godt som

omedelbart från barnbördshuset, att hafvande kvinnor, som nu på asylen plägade få invänta sin förlossning, efter det att södra barnbördshuset beröfvats sin asylafdelning, knappast skulle där vidare kunna omhändertagas förrän deras förlossning börjat, att svårigheter skulle uppstå därigenom, att förfrågningar angående lediga platser måste göras, att intyg skulle skrivas om kvinnors och barns hälsotillstånd, skjuts anskaffas och så vidare, hvilket allt nu vore obehöfligt, samt att inga olägenheter utan endast fördelar hittills uppstått af tudelningen.

Vidkommande slutligen läkarbostaden androg styrelsen, hurusom direktionen själf upplyst, att såväl direktor som »adjunkten» vid inrättningen tillförene där haft boställsvåningar. Närmare angifvit innebure de bestämmelser i reglementet af den 3 april 1852, som därpå hade afseende, att boställsrum inom inrättningen, sedan öfriga utrymmesbehof blifvit tillgodosedda, finge »beredas för direktor, eller, då så funnes lämpligt, i hans ställe för barnmorskeläraren», samt att »adjunkten borde vara boende inom inrättningen». Att de båda lärarna icke bott inom anstalten antoge styrelsen bero på att bostadslägenheternas beskaffenhet icke motsvarade deras anspråk samt att bostädernas aflägsenhet från stadens centrala delar varit hinderlig för deras enskilda läkarverksamhet. I förra hänseendet torde nu intet vara att anmärka, ty den föreslagna, för sitt ändamål särskildt afsedda läkarbostaden syntes komma att uppfylla äfven mycket högt ställda fordringar, högre måhända än en välgörenhetsinrättning borde tillgodose. Men i senare afseendet borde erinras, att barnbördshuset äfven på den nya platsen skulle få ett aflägsset läge. Det vore därför helt visst välbetänkt af direktionen att påyrka skyldighet för nuvarande och blifvande innehafvare af direktorsbefattningen att verkligen begagna bostaden, därest den skulle komma till stånd. Men medicinalstyrelsen kunde icke till fullo dela direktionens åsikt om nödvändigheten att direktor bodde vid anstalten. För närvarande vore, enligt hvad styrelsen inhämtat, tjänstgöringen vid allmänna barnbördshuset så ordnad, att direktor alternerade med extra ordinarie professorn och en docent i obstetrik och gynekologi vid karolinska institutet, så att hvar och en af dessa tre lärare skötte den kliniska undervisningen och öfverläkargörömlen under 3 månader i sänder. Till följd häraf uppehöles tjänstgöringen af direktor hvartannat år under 3 månader och hvartannat under 6 månader. Den öfriga tiden befattade han sig icke direkt med dessa uppgifter. Skulle det af direktionen åsyftade målet vinnas, borde därför de 3 lärarna också alternera med att bo i den föreslagna bostaden, hvilket naturligtvis vore en alltför opraktisk anordning för att kunna ifrågasättas. Om icke tjänstgöringsförhållandena för direktor vä-

sentligen ändrades, funne styrelsen det af detta skäl icke nödvändigt, att han finge bostad vid anstalten, där i alla händelser yngre läkare städse skulle finnas till hands för att vid svåra och brådskande fall lämna den första vården, till dess att tjänstgörande klinikchefen, såsom nu skedde, hunne tillkallas.

Medicinalstyrelsen uttalade sig för att vissa ändringar i byggnadsplanen skulle vidtagas, afseende, bland annat, direktorsbostadens uteslutande och uppförande af särskild asylbyggnad, motsvarande endast allmänna barnbördshusets behof, samt att, efter det dessa ändringar vidtagits, direktionens hemställan om beredande af medel till byggnadsföretagets utförande måtte bifallas.

Sedan ärendet härefter remitterats till justitiekanslersämbetet, afgaf *Justitiekanslersämbetet.* ämbetet den 10 maj 1907 underdånigt utlåtande i frågan, huruvida med hänsyn till bestämmelserna i de den Benedickska asylen rörande donationsurkunderna en sammanslagning kunde äga rum af asylens båda afdelningar. Ämbetet anförde därvid att det hinder för en sammanslagning, som kunde förväntas möta uti nämnda bestämmelser, torde vara att söka därutinnan, att vederbörande donator kunde hafva antingen vid den af honom gjorda donationen fäst uttryckligt villkor, som innefattade, att inrättningen hade att fullfölja sitt ändamål på skilda afdelningar, eller också rörande donationen eljest meddelats stadganden, som öfver hufvud förutsatte en sådan anordning eller åtminstone kräfde, att vid en sammanslagning den gemensamma anstalten förlades till annan plats än i närheten af det ena barnbördshuset, såsom nu föreslagits. Vid granskning af de i ärendet företedda donationshandlingarna hade något uttryckligt villkor af nyss angifven beskaffenhet icke funnits vara fästadt vid någon af donationerna till inrättningen, och enligt ämbetets åsikt ställde sig de rörande donationerna meddelade bestämmelserna ej heller hindrande i vägen för en sammanslagning i allmänhet. Svaret å frågan, huruvida hinder från donationernas sida mötte för den ifrågasatta sammanslagningen, syntes ämbetet vara beroende däraf, huruvida den förutsättning — som väl finge anses gälla beträffande hvar och en af donationerna, nämligen att asylvård skulle komma att stå därtill berättigade kvinnor med deras barn från södra barnbördshuset lika väl till buds som dem från allmänna barnbördshuset — blefve behörigen tillgodosedd, äfven om den till grannskapet af södra barnbördshuset förlagda afdelningen af asylen indroges och asylen efter sammanslagningen förlades å den plats, som uti det nu föreliggande byggnadsförslaget afsåges. I närmare bedömande af detta ämne ansåge emellertid ämbetet det icke tillkomma ämbetet att ingå.

Med anledning af hvad medicinalstyrelsen och justitiekanslersämbetet anfört infordrades underdånigt utlåtande af direktionen för allmänna barnbördshuset.

Direktionen.

I detta utlåtande, som afgafs den 14 september 1907, bemötte direktionen medicinalstyrelsens anmärkningar och vidhöll det framlagda förslaget. Direktionen anförde bland annat följande.

Kostnadssiffran för det nya barnbördshuset voro äfven enligt direktionens mening särdeles hög, om man jämförde den med kostnaderna för ett vanligt sjukhus. Men en sådan jämförelse vore enligt direktionens mening fullständigt ohållbar, ty allmänna barnbördshuset vore icke blott sjukhus i vanlig bemärkelse, det vore också barnbördshus och klinisk undervisningsanstalt, där det fordrades lokaler för de födande och för undervisningen. Till jämförelse kunde anföras, att kostnaderna för den nya förllossningskliniken i Dresden, som vore beräknad för 100 patienter, enligt nu föreliggande tryckt berättelse, belöpte sig till 1,516,473 Rm. eller 1,364,825 kronor, kostnaderna för tomt, värmeledning, belysning, gasledning, bad och »tékök» samt yttre anläggningar oberäknade. Detta gjorde per säng 13,648 kronor, och dock hade byggnadskostnaderna i Dresden före denna anstalts öppnande den 16 mars 1903 varit väsentligen mindre än de nuvarande i Stockholm. Om man efter samma grunder beräknade byggnadskostnaderna för den af direktionen föreslagna anstalten (utom asylhuset), så belöpte sig dessa till 560,670 kronor eller 8,760 kronor per säng. Till det af Stockholms stad uppförda och år 1907 öppnade södra barnbördshuset hade enligt uppgift af förste stadsläkaren doktor Ivar Andersson stadsfullmäktige beviljat 810,000 kronor. Den definitiva kostnads-summan vore emellertid ännu icke känd, men ansåges icke väsentligen komma att öfverstiga det beviljade anslaget. Detta gjorde efter 100 sängar 8,100 kronor per säng. Men då vid denna anstalt, som vore uppförd på samma tomt som Maria sjukhus, kök, tvättinrättning, maskinhus, elektriska anläggningar och dylikt kunnat undvaras, så kunde man ingalunda säga att priset för denna ställde sig afsevärdt billigare än för det föreslagna nya barnbördshuset, särskildt som byggnadsprisen sedermera väsentligen stegrats.

I fråga om asylbyggnaden hade anmärkts, att den kommit i allt för nära sammanhang med det egentliga barnbördshuset. I detta hänseende ville direktionen påpeka, att direktionen så vidt möjligt sökt uppfylla den af Kungl. Maj:t uppställda fordran, att de för den tillämnade anstalten nödiga byggnaderna skulle erhålla ett prydligt utseende. Det vore på denna grund som arkitekten med direktionens gillande förlagt asylbyggnaden i så nära anslutning till barnbördshuset, att de två anstalterna en-

dast vore skilda genom en brandmur, ty endast därigenom hade hela byggnadskomplexen utan förhöjning af kostnaderna kunnat erhålla en mera enhetlig verkan.

Direktionen ansåge sig i detta sammanhang böra påpeka, att asylens inneslöte ett för den obstetriska undervisningen särdeles värdefullt material dels af sjukdomar under hafvandeskapet dels af sådana, som kunde uppstå i anslutning till barnsängen, ehuru yttrande sig först sedan kvinnan utskrifvits från det egentliga barnbördshuset. För att med minsta olägenhet kunna tillgodogöra sig detta material, som annars ginge förloradt för undervisningen, vore det af största vikt, att de båda anstalterna stode i så intimt förhållande till hvarandra, som omständigheterna tilläte. Enligt nu gällande reglemente för allmänna barnbördshuset kunde icke på detta sätt sjuka kvinnor vinna inträde vid denna sjukvårdsinrättning, ehuru dessa sjukdomsformer vore alldeles nödvändiga för den kliniska undervisningen i obstetrik.

Medicinalstyrelsen hade också föreslagit direktorsbostadens uteslutande och motiverat detta sitt förslag därmed, att direktor icke själf skötte hela undervisningen, utan för närvarande delade denna med e. o. professorn och en docent. Då direktionen, för hvilken detta förhållande ingalunda vore obekant, ändock intagit bostad för direktor i förslaget, hade direktionen som motiv därför anfört äfven den ekonomiska ledningen och tillsynen af en stor personal, för hvilka direktor vore ansvarig. Direktionen ansåge sig böra påpeka, att det alltid ansetts på sin plats att direktor vid serafimerlasarettet hade sin bostad inom lasarettets område, oaktadt han delade undervisningen med 6 andra ordinarie och e. o. professorer, 2 laboratorer och en annan lärare. Vidare hade läkarbostad ansetts nödvändig vid de flesta lasarett i hela landet — föreståndaren för veterinärinstitutet bodde jämväl inom inrättningen. Lika starka om ej starkare skäl syntes direktionen föreligga för att direktor vid allmänna barnbördshuset vore boende inom anstalten. Direktionen ansåge sig nämligen icke försvarad med den nuvarande anordningen vid allmänna barnbördshuset, att endast en ung amanuens, som enligt gällande bestämmelser måste ombytas efter ett års tjänstgöring och efterträdas af en ny, som då saknade all erfarenhet och därtill icke ens alltid vore legitimerad läkare, vore boende inom anstalten. Om det detta oaktadt skulle anses olämpligt att direktor hade sin bostad inom anstalten, så måste sådan beredas för en mera stadigvarande läkare, som därtill måste aflönas. Direktionen föreställde sig dock, att denna anordning i flera hänseenden skulle vara föga att rekommendera. Billigare blefve den sannolikt icke. Angående nödvändigheten af direktors bostad och dess betydelse för skötseln af barnbördshuset ville direktionen för

öfrigt hänvisa till vid utlåtandet fogade yttranden af professorerna E. Essen-Möller i Lund, Leopold Meyer i Köpenhamn och Kr. Brandt i Kristiania, hvilka väl finge anses såsom sakkunniga vid denna och hithörande frågor bedömande.

Vid utlåtandet voro fogade uttalanden af omförmälda tre personer, som alla framhålla önskvärdheten af att chefen för en modern förlossningsanstalt har sin bostad i eller invid anstalten.

Patientantal. I en särskild underdånig skrifvelse den 27 november 1907 anmälde direktionen för allmänna barnbördshuset, att direktionen hos karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarkollegium anhållit om meddelande, huruvida kollegiet på grund af innehållet i den då utfärdade nya stadgan angående medicinska examina funne anledning ändra sin med hänsyn till den kliniska undervisningens behof förut uttalade mening angående antalet sängplatser å allmänna barnbördshuset. Enligt den till svar härå ankomna skrifvelsen från kollegiet hade kollegiet yttrat, bland annat, att ehuru enligt den nya examensstadgan de för medicine licentiatexamen föreskrifna obstetriska tjänstgöringarna skulle kunna förläggas till universitetsklinikerna i Uppsala och Lund, denna omständighet likväl icke kunde antagas verka minskning i det behof af sängplatser vid obstetriska kliniken å allmänna barnbördshuset, hvarom lärarkollegiet förut gjort anmälan; att, enligt hvad lärarkollegiet förspott, allenast tolf medicine kandidater om året kunde vid hvardera universitetets obstetriska klinik för tjänstgöring mottagas; samt att den minskning i antalet tjänstgörande vid karolinska institutets obstetriska klinik, som däraf föranleddes, mer än uppvägdes af den ökade tillströmning till den medicinska studiebanan, som redan låtit sig förmärkas och sannolikt blefve både betydande och af lång varaktighet.

Öfverintendentsämbetet. I ärendet afgaf öfverintendentsämbetet underdånigt utlåtande den 31 december 1907. Ämbetet anslöt sig däri i hufvudsak till direktionens förslag och ansåg, att en sammanbyggnad af barnbördshuset och asylen borde medföra vissa ekonomiska fördelar för båda anstalterna i hvad rörde såväl anläggningskostnaderna som de blifvande dagkostnaderna. Äfven ur estetisk synpunkt ansåg ämbetet en sammanbyggnad vara att föredraga, och ämbetet menade, att någon praktisk olägenhet icke borde uppstå genom sammanbyggnaden, då aftal om ömsesidiga rättigheter och förpliktelser kunde upprättas mellan de båda anstalterna.

Ämbetet uttalade, att det föreliggande ritningsförslaget syntes vara uppgjort med beaktande i första rummet af de rent praktiska fordrin-

garna på utrymme, ljus och luft, att man icke kunde märka, att något som helst offer gjorts för tillfredsställande af några tvifvelaktiga estetiska kraf, och att man snarare skulle kunna säga, att ganska måttliga och berättigade fordringar af denna natur blifvit åsidosatta af hänsyn till kostnaderna.

Ämbetet meddelade vidare, att ämbetet blifvit satt i tillfälle att granska arkitektens detaljerade kostnadsberäkningar och funnit, att mot desamma icke vore något att anmärka. Härefter erinrar ämbetet, hurusom direktionen mot den af medicinalstyrelsen beräknade siffran af 10,000 kronor per säng satte en siffra af 13,648 kronor från en anläggning i Dresden af enahanda slag som den förevarande och samtidigt påpekade, att den byggnad, som nu vore meningen att uppföra, innehölle också förlossnings- och undervisningsrum med därtill hörande soffrum för kandidater samt att motsvarande utrymmen icke förekomme vid vanliga lasarettbyggnader, med hvilkas arbetspris medicinalstyrelsen sannolikt jämfört de nämnda 10,000 kronorna. Evalverades emellertid de vid inrättningen i fråga särskildt förekommande lokalerna till sjukrum och tänkte man sig sängar där placerade, torde byggnaden kunna rymma det dubbla antalet sängar eller omkring 128. Med en byggnadskostad af 768,500 kronor — alltså inberäknadt räntor och direktorsbostad — erhöles förty en kostnad per säng af omkring 6,000 kronor och, efter hvad för ämbetet uppgifvits, uppginge kostnaden för vanliga länslasarett till mellan 5,000 och 6,000 kronor per säng.

Kanslern för rikets universitet anbefalldes härpå genom nådig remiss att, efter hörande af karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarkollegium, afgifva underdånigt utlåtande i ärendet.

Innan jag redogör för innehållet i de sålunda infortrade yttrandena, anhåller jag få omnämna en af öfverläkaren vid Stockholms stads barnbördshus å Södermalm, professor M. Sondén gjord underdånig framställning i fråga om den Benedickska asylens förläggning.

Professor Sondén, som jämväl är öfverlärare vid statens till södra barnbördshuset förlagda barnmorskeundervisningsanstalt, har i en underdånig skrifvelse den 2 oktober 1907 anhållit om åläggande för direktionen för allmänna barnbördshuset att inkomma med nytt förslag till byggnad för den Benedickska asylen med föreläggande för direktionen att vid uppgörandet af detta förslag taga i betraktande, att endast så stor del af asylkassans medel för denna byggnad användes, att den södra asylafdelningen kunde fortfarande ostörd bibehållas och erhålla nödigt underhåll. För den södra

*Professor
Sondén.*

asylafdelningens bibehållande upprepade Sondén de skäl, som anförts i medicinalstyrelsens af mig förut refererade utlåtande och tillade, att det material, asylens erbjöde för undervisningen i obstetrik, vore icke mindre nödvändig vid barnmorskeundervisningsanstalten än för läkarutbildningen. Det funnes för att tillgodose behovet för såväl läkar- som barnmorskeutbildningen ingen annan möjlighet än att dela materialet och det borde i detta fall vara lätt, eftersom asylens hittills varit och fortfarande vore delad i 2 afdelningar, den södra och den norra. Då nu likväl direktionen sökte beröfva barnmorskeundervisningsanstalten sin del af detta viktiga undervisningsmaterial, måste detta förmodligen bero på bristande insikt om den skada, som därigenom skulle tillfogas generation efter generation af barnmorskeelever, eller på en otillbörlig månhet att med undanskjutande af andra lika viktiga intressen tillgodose läkarutbildningen. Endast om asylens medel skulle visa sig absolut otillräckliga till underhållet af 2 asylafdelningar, borde därför de nuvarande båda afdelningarna sammanslås till en enda. Äfven om medlen vore knappa, borde i undervisningens intresse båda asylafdelningarna bibehållas och hvardera hellre inskränkas än sammanslås till en.

Genom öfverståthållarämbetet lämnades Stockholms stadsfullmäktige tillfälle att yttra sig öfver Sondéns framställning, och underdåniga utlåtanden däröfver infordrades genom nådiga remisser från medicinalstyrelsen, direktionen öfver allmänna barnbördshuset och universitetskanslern efter hörande af karolinska institutets lärarkollegium.

*Yttranden
öfver Son-
déns fram-
ställning.*

Stadsfullmäktige yttrade i underdånig skrifvelse den 16 mars 1908, att ordnandet af den obstetriska undervisningen för läkare och barnmorskor torde vara en statens angelägenhet, hvarmed kommunen icke hade att taga någon direkt befattning, men att stadsfullmäktige skulle finna i hög grad önskvärdt om Sondéns framställning kunde leda därtill, att en afdelning af den Benedickska asylens komme att bibehållas å Södermalm, hvarest den med hänsyn till å södra barnbördshuset intagna, till asylvård berättigade kvinnor utan tvifvel torde hafva en viktig uppgift att fylla.

Medicinalstyrelsen återopade i underdånigt utlåtande den 13 november 1907 sitt yttrande i byggnadsfrågan den 18 mars samma år och anförde vidare, att för barnmorskelevernans ej mindre än för de medicine studerandenas undervisning vore det af betydelse att bland undervisningsmaterialet funnes äfven sådana hafvande kvinnor, hos hvilka förlossningsarbetet ännu ej börjat, och sådana kunde emottagas på en asyl men icke på ett barnbördshus. Lika olägligt som det skulle vara för undervisningen vid ett å kungl. Djurgården förlagdt barnbördshus att icke stå i förbin-

delse med någon närmare belägen asyl än en på Södermalm befintlig sådan, lika olägligt skulle det därför vara för södra barnbördshuset, om detta blefve hänvisadt allenast till en asyl å Djurgården. Men äfven om man bortsåge från undervisningen, syntes det medicinalstyrelsen vara alldeles klart och obestriddigt, att förläggandet af asylén i dess helhet till allmänna barnbördshuset skulle blifva till stort men för södra barnbördshuset, ja, alldeles lika stort, som det skulle blifva för allmänna barnbördshuset, om inrättningen hel och hållen lades på Södermalm under direkt ledning af styrelsen för södra barnbördshuset. Då direktor vid ett barnbördshus själf förfogade öfver en asyl, vore det lätt för honom att låta dit föra de fattiga, vanligen skydds- och hjälplösa mödrarna med deras späda barn, och han kunde fortfarande någon tid följa deras tillstånd samt äfven genom sitt intresse stå dem bi. Helt annorlunda vore det, om han skulle sända dessa kvinnor till en aflägsen anstalt, med hvilken han intet hade att skaffa. Han skulle med sådan utsikt ofta nödgas låta dem i det längsta stanna kvar på själfva barnbördshuset, där de då upp-tog utrymmet och minskade anstaltens förmåga att mottaga nya hjälpsökande. Och om direktor för det ena barnbördshuset förfogade öfver *hela* asylutrymmet, så låge det ganska nära till hands att förutsätta, att det egna barnbördshusets patienter med större beredvillighet skulle inhysas på asylén än den främmande anstaltens. För kvinnorna själfva skulle det också säkerligen kännas vida mer tryggt att få lita sig till en i förbindelse med det barnbördshus, där de åtnjutit förlossningshjälp, stående asyl än till en mera aflägsen, där de hade att motse ny granskning af sina papper och nya förhör angående sina enskilda förhållanden och så vidare. Medicinalstyrelsen hölle således äfven före, att asylstiftelsens idé långt bättre skulle tillgodoses med två än med en enda afdelning af asylén, och kunde icke se någon fördel uti åstadkommandet af den stora byggnadskomplex, som vid det nya allmänna barnbördshuset skulle blifva en följd utaf båda asylafdelningarnas sammanförande och förläggande till dess tomt. Intet syntes heller hindra, att lokal för en asyl på Södermalm förhyrdes lika som hittills varit fallet, om stiftelsens ekonomi icke ännu skulle medgifva uppförandet af en nybyggnad på inköpt tomt. Medicinalstyrelsen ville alltså, med biträdande af Sondéns mening, uttala sig för bibehållandet af en afdelning af den Benedickska asylén i närheten af södra barnbördshuset.

Direktionen öfver allmänna barnbördshuset vidhöll i underdånigt ut-låtande den 27 november 1907 sin förra ståndpunkt. Utom det att asylens medel icke medgäfvé uppförandet af mer än en asylbyggnad, fram-höll direktionen, att barnmorskeundervisningens förläggande till södra

barnbördshuset vore beroende på fortbeståndet af den härom med Stockholmsstad träffade öfverenskommelsen samt att, om denna upphörde att gälla, undervisningsanstalten måste förflyttas till allmänna barnbördshuset. Vidare anförde direktionen, att i gällande stadga för barnmorskeundervisningen icke ett ord förefunnes om barnmorskors undervisning i hafvandeskapets eller barnsängens *sjukdomar*. I bihang I till gällande lärobok för barnmorskor sades: »Barnmorskans verksamhet innefattar blott vården af kvinnan under hennes hafvandeskap, förlossning och barnsäng samt det späda barnets vård. Hon har icke att vårda och behandla sjuka, utan bör alltid hänvisa dessa till läkaren.» Det kunde visserligen, såsom i bihangets fortsättning sades, »vara lämpligt att barnmorskan har något begrepp om en del sjukdomsförhållanden», som i det följande uppräknades, men dessa sjukdomar borde enligt direktionens mening icke vara föremål för vård å asyl.

Karolinska institutets lärarkollegium och universitetskanslern hafva yttrat sig öfver Sondéns framställning i sammanhang med besvarande af den nädiga remissen på direktionens hemställan i byggnadsfrågan.

*Karolinska
institutets
lärarkolle-
gium.*

Lärarkollegiet vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, som lät ärendet förberedande behandlas af en inom detsamma utsedd kommitté, anförde i skrifvelse till kanslern för rikets universitet den 13 februari 1908, att kollegiet, som funne frågan om anskaffande af en tidsenlig lokal för allmänna barnbördshuset vara synnerligen trängande, ansåge det vid utförandet af det föreliggande byggnadsförslaget böra iakttagas:

att antalet rum för tjänstgörande medicine kandidater ökades från 12 till 20;

att bostad om två rum bereddes för en blifvande underläkare;

att ett särskildt rum för den tjänstgörande läraren anordnades;

samt att inom barnbördshuset några få platser anordnades för intagande af hafvande kvinnor under någon tid före förlossningen och härför erforderlig ändring i barnbördshusets reglemente vidtoges.

Lärarkollegiet ansåg vidare, att det för allmänna barnbördshuset, afven från synpunkten af dess betydelse såsom vetenskaplig institution, vore af stor betydelse, att direktor berättigades och förpliktades att vara där boende.

Beträffande förslaget att uppföra en asylbyggnad ville lärarkollegiet såsom sin åsikt uttala, att med afseende å föreskrifterna i donationshandlingarna beträffande asylerna för fattiga barnaföderskor och deras barn denna asvl icke erbjöde nämnvärdt intresse för undervisningen samt att en sammanslagning af de båda nu befintliga asylafdelningarna syntes nödvändig-

göra bestämmelser med afseende å det antal platser, som borde stå till förfogande för hvardera af de båda barnbördshusen.

Till stöd för dessa uttalanden har inom kommittén och lärarkollegiet anförts hufvudsakligen, att antalet bostadsrum för de tjänstgörande borde ökas, då det låge i undervisningens intresse att de studerande kunde samlas till de jämförelsevis sällsynta förlossningsfall, som genom sina avvikelser från det normala vore i särskildt hög grad instruktiva. Detta vore emellertid svårt att åstadkomma, om ett stort antal af de tjänstgörande bodde spridda i staden. Vid det nya barnbördshuset torde icke amanuensen ensam kunna utföra allt det arbete af en biträdande läkare, hvilket dag och natt skulle erfordras vid en så utvidgad anstalt. Därtill torde krävas ännu en assistentläkare. Det borde ordnas på sådant sätt att denna person kunde kvarstå icke blott ett år såsom den nuvarande amanuensen utan längre tid och därigenom kunna förvärfva förmåga att fylla större anspråk på själfständig verksamhet än som kunde begäras af amanuensen. Assistenten borde hafva bostad inom anstalten. Äfven ur undervisningens synpunkt och för den allmänna sjukvården i landet blefve dessa båda befattningar väl befogade, ty de lämnade tillfälle till en god skola åt dem, som ville utbilda sig till lärare i ämnet eller innan de ginge ut i sin verksamhet som läkare önskade att ytterligare förkofra sig i denna viktiga del af läkekonsten. I analogi med hvad som hittills gällt borde rum inom anstalten anordnas för den tjänstgörande läraren. Barnbördshuset borde i undervisningens intresse innehålla ett fåtal platser för hafvande kvinnor. I ett och annat fall kunde nämligen graviditeten erbjuda stort intresse för undervisningen, såsom vid abnormiteter i bäckenbildningen m. m. Fall, som man af denna orsak hade anledning att inlägga på barnbördshuset, vore visserligen ganska sällsynta, men för undervisningen vore de af synnerligen stort värde. Allmänna barnbördshuset vore landets förnämsta vetenskapliga institution för obstetrik. En sådan institution borde hafva en chef med ansvar för att något utträttades i vetenskapligt hänseende. För närvarande finnes ingen klinisk lärare vid anstalten, som hade ett kontinuerligt ansvar för den vetenskapliga verksamheten. Tre lärare omväxlade och vore likställda. Det tillkomme ej den ene att framför den andre företaga något till forskningens eller undervisningens fromma. En likställighet af ifrågavarande art vore ägnad att gifva uppslag till slitningar och kväfva förmågan af initiativ. Anspråken på en föreståndare för en vetenskaplig klinisk institution i våra dagar vore synnerligen stora: forskning, undervisning och sjukvård på och utom kliniken. Ville staten hafva den största möjliga nytta af de i dess tjänst anställda klinikcheferna, borde staten söka i möjligaste mån länka dessa

tjänstemäns intresse fast vid de institutioner, de förestode. Ett medel härtill vore att bereda dem bostad inom dessa anstalter. För tillgodosende af undervisningsbehovet vid allmänna barnbördshuset kunde man icke mycket räkna med den Benedickska asylen, då friheten att på asylen intaga hafvande kvinnor vore starkt begränsad genom bestämmelser i asylens donationshandlingar. I en af dessa föreskrifves »att asylens verksamhet börjar, då barnbördshuset slutar och således icke kan anses böra på annat sätt stå i något slags förhållande till sjukvården inom barnbördshuset, än att för dessa minska obehaget vid utskrifningen af friska fattiga barnaföderskor». Vidare funnes föreskrifvet, att en på asylen befintlig förlöst kvinna, som sjuknade, borde remitteras till sjukhus. De på asylen befintliga friska, förlösta kvinnorna erbjöde knappast något intresse för undervisningen af läkarkandidater. Därest de nu befintliga båda asylafdelningarna sammanfördes till en byggnad, torde, för att båda barnbördshusens patienter där skulle blifva lika väl tillgodosedda, blifva nödvändigt bestämma, att inom asylen hvarterdera barnbördshuset ägde att förfoga öfver ett antal platser, som stode i proportion till antalet sängar å barnbördshuset. Vidare borde hvarterdera barnbördshuset äga att bestämma öfver de till dess disposition stående asylplatserna och sålunda afgöra angående intagning, de intagnas vård och deras utskrifning.

Universitets-
kanslern.

Universitetskanslern yttrade i underdånigt utlåtande den 15 april 1908, att vid utförande af det föreliggande, högst angelägna byggnadsföretaget borde, på skäl som blifvit vid frågans behandling hos karolinska institutets lärarkollegium närmare angifna, de af kollegiet framhållna önskemål behörigen iakttagas, nämligen i fråga om anordnande af tillräckligt antal rum för medicine kandidater, af bostad åt en underläkare och af särskildt rum för den tjänstgörande läraren äfvensom af några platser för hafvande kvinnor under någon tid före förlossningen. Vidare ville kanslern instämma i kollegiets uttalande, att det för allmänna barnbördshuset, äfven från synpunkten af dess betydelse såsom vetenskaplig institution, vore af stor betydelse, att dess direktor berättigades och förpliktades att vara där boende. Slutligen ansåge kanslern öfvervägande skäl af hufvudsakligen praktisk art visa hän därpå, att i samband med södra barnbördshuset borde likasom hittills finnas en asylbyggnad för barnaföderskor, hvilket tydligen vore icke blott ur sjukvårdens, utan äfven ur barnmorskeundervisningens synpunkt af mycket stor vikt. I ärendets närvarande skick saknades emellertid utredning i frågan, huru det nu ifrågavarande byggnadsföretaget skulle kunna ordnas under förutsättning att allenast viss del af de till asylen donerade medel finge användas till en asylbyggnad i samband med byggnadsföretaget. Vid sådant förhållande och då utredning saknades

jämväl i frågan, huru de af kollegiet framförda önskemålen lämpligen skulle kunna ernås, hade kanslern funnit det föreliggande förslaget vara behäftadt med sådana brister, att det icke syntes böra af Eders Kungl. Maj:t oförändradt godkännas. Kanslern ville därför, med framhållande af betydelsen däraf, att nybyggnaden snart måtte komma till stånd, i underdånighet hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t visa ärendet åter till direktionen öfver allmänna barnbördshuset, med föreläggande för direktionen att, under iakttagande af de utaf lärarkollegiet framhållna önskemål, samt af hvad kanslern i sitt utlåtande anført i fråga om asylbyggnaden, inkomma med förnyadt, af ritningar och kostnadsförslag åtföljdt yttrande i ärendet.

Vid underdånig anmälan af byggnadsfrågan den 1 maj 1908 fann Eders Kungl. Maj:t godt genom nådig remiss anbefalla direktionen öfver allmänna barnbördshuset att, under iakttagande af de utaf karolinska institutets lärarkollegium framhållna, i universitetskanslerns utlåtande angifna önskemål äfvensom af hvad kanslern anført i fråga om den Benedickska asylen, inkomma med förnyadt, af ritningar och kostnadsförslag åtföljdt yttrande i ärendet.

Till åtlydnad häraf har nu direktionen med underdånig skrifvelse den 25 september 1908 öfverlämnat af arkitekten Wickman omarbetade och af kostnadsberäkningar åtföljda ritningar för nybyggnaderna.

1908 års
förslag.

I skrifvelsen anføres att direktionen i betraktande af de stora svårigheter, lösningen af asylens byggnadsfråga i samband med allmänna barnbördshusets visat sig medföra, trott sig böra skilja dessa båda byggnadsfrågor från hvarandra, och sålunda ur de nu omgjorda ritningarna och kostnadsberäkningarna helt och hållet uteslutit asylen. Huruvida asylen äfven för framtiden borde hafva en afdelning förlagd vid Stockholms stads barnbördshus å Södermalm vore härmed ett tillsvidare undanskjutet spörsmål, som icke längre behöfde lägga hinder i vägen därför, att allmänna barnbördshusets nybyggnad, hvaraf behovet vore så trängande, komme till stånd så snart som möjligt. Något hinder för denna tudelning af byggnadsfrågan syntes så mycket mindre möta, som något understöd från statsverkets sida icke torde ifrågakomma för uppförande af ny asylbyggnad. Ehuru tillgodoseendet af de anspråk på ökad utrymme, som karolinska institutets lärarkollegium och universitetskanslern framställt i undervisningens intresse, icke obetydligt fördrade såväl anläggningskostnaden som det årliga underhållet af allmänna barnbördshuset, hade direktionen likväl ansett sig böra medverka därtill, och hade i sådant hänsende i de nu omgjorda ritningarna dels ökat antalet rum för tjänstgörande medicine

kandidater från 12 till 20, dels ock beredt bostad åt en underläkare, särskildt rum för den tjänstgörande läraren samt 7 särskilda platser för hafvande kvinnor före förlossningen. Kamrerarens kontor och bostad, som i förra förslaget voro inrymda i asylbyggnaden, hade blifvit förlagda till barnbördshusets östra flygel. Enligt de beräkningar, som direktionen nu låtit uppgöra, skulle kostnaden för samtliga barnbördshusets byggnader uppgå till .....

kronor 937,000: —

Då emellertid större delen af de medel, med hvilka barnbördshuset skulle bidraga, icke kunde blifva disponibla förrän det nuvarande barnbördshuset blifvit utrymdt och tomten försäld, måste direktionen blifva nödsakad upptaga ett lån, för hvilket ränta måste beräknas. Direktionen hade uppskattat denna ränta till .....

» 40,000: —

Vidare borde härtill läggas kostnaden för nya inventarier, hvilka enligt skrifvelsen bifogad utredning betingade omkring .....

» 60,000: —

eller tillhopa kronor 1,037,000: —

Denna summa öfverstege alltså motsvarande belopp enligt direktionens förra kostnadsberäkningar med icke mindre än 268,500 kronor. Orsaken härtill vore att finna dels i förhöjda arbetslöner och räntor samt stegrade priser å byggnadsmaterialier och inventarier, dels framför allt i de betydliga utrymmen, som tillkommit på grund af anspråken från karolinska institutets lärarkollegium och universitetskanslern, dels ock i förläggandet till barnbördshusets byggnad af kontor och bostad för kamreraren, hvilka lägenheter i förra förslaget inrymts i asylbyggnaden. Direktionen ville dessutom i sammanhang härmed i underdånighet erinra att mer än hälften af kostnaden för denna byggnad betingades däraf, att barnbördshuset vore en klinisk anstalt och sålunda tillgodosåge ett statsintresse. De egna medel, som direktionen förfogade öfver till täckande af denna kostnad, vore desamma som funnes angifna i direktionens underdåniga skrifvelse den 22 december 1906, nämligen dels för ändamålet särskildt reserverade .....

kronor 57,500: —

dels ock hvad som beräknats kunna inflyta vid försäljning af barnbördshusets fasta egendom n:o 3 i kvarteret Murmästaren härstädes eller .....

» 574,860: —

sålunda tillhopa kronor 632 360: —

Transport kronor 632,360: —

	Transport kronor	632,360: —
Det byggnadsbidrag, direktionen sålunda hoppades kunna påräkna från statsverket, uppginge enligt det nya förslaget till		404,640: —
	Kronor	1,037,000: —

I sammanhang härmed hade direktionen jämväl ansett sig böra erinra därom att, sedan det nya barnbördshuset tagits i bruk, den årliga driftkostnaden måste blifva väsentligt större än den nu vore, eftersom det nya barnbördshuset blefve mer än dubbelt så stort som det gamla. Enligt skrifvelsen bifogad beräkning skulle den årliga driftkostnaden för det nya barnbördshuset komma att uppgå till 80,000 kronor. Som antalet patienter för år vore beräknadt till 2,000, utgjorde således kostnaden för hvarje patient 40 kronor. Då någon ökning uti inrättningens egna årliga inkomster icke kunde påräknas, enär enligt gällande reglemente för barnbördshuset vården å detsamma vore kostnadsfri, skulle behof uppstå af en förhöjning i det till barnbördshuset nu utgående årliga statsanslaget. Detta anslag utgjorde för närvarande 25,000 kronor och skulle enligt den bifogade kalkylen framdeles behöfva höjas med 45,000 kronor till 70,000 kronor.

Den åberopade beräkningen öfver den blifvande årliga driftkostnaden upptager

afföningar till barnbördshusets personal, däribland ej förefinnes någon vid anstalten anställd läkare, ...	kronor	19,880: —
premier åt barnmorskelärlingar	»	75: —
mathållning åt patienter och personal	»	21,900: —
tvättkostnader	»	8,000: —
inventariers uppköp och underhåll	»	5,000: —
fastighetens underhåll	»	5,000: —
värme och lyshållning	»	9,000: —
medicin och förbandsartiklar	»	4,500: —
instrumenters uppköp och underhåll	»	1,000: —
lifräntor	»	200: —
glas och porslin	»	500: —
afgälder	»	937: 30
oförutsedda utgifter	»	4,007: 70
	Summa kronor	80,000: —

Till täckande af dessa utgifter beräknas

nuvarande statsanslag	kronor 25,000: —
räntor och donationsmedel	> 9,500: —
hyresmedel	> 1,000: —
ytterligare erforderligt statsanslag	> 44,500: —
	<hr/>
	Summa kronor 80,000: —

Jag torde få erinra, att enligt den af mig redan omförmälda, af medicinalstyrelsen och statskontoret lämnade utredning, de statsanslag, som för närvarande äro disponibla för allmänna barnbördshuset, rätteligen uppgå till sammanlagdt belopp af 24,853 kronor.

Direktionen, som anmäler, att nuvarande direktor förklarar sig villig underkasta sig skyldighet att bo i den tillämnade direktorsbostaden, avslutar sin skrifvelse med hemställan,

att Eders Kungl. Maj:t täcktes i nåder bemyndiga direktionen att å den å kungl. Djurgården upplåtta tomten uppföra ett nytt barnbördshus jämte bostad för barnbördshusets öfverläkare och direktor enligt vid skrifvelsen fogade ritningar och kostnadsberäkningar med rätt för direktionen att vidtaga de mindre förändringar och tillägg, som under arbetets gång kunde finnas lämpliga oeh ändamålsenliga;

att då, enligt nu gällande reglemente för styrelsen och förvaltningen af allmänna barnbördshuset den 28 januari 1898, ingen skyldighet förefinnes för barnbördshusets öfverläkare och direktor att vara boende inom inrättningen, Eders Kungl. Maj:t täcktes i nåder föreskrifva att, sedan den nu tillämnade direktorsbostaden blifvit färdig, nuvarande och framtida innehafvare af denna befattning skulle vara skyldiga att därstädes bosätta sig samt att den direktor på grund af nådiga brefvet den 19 december 1884 tillkommande rätt till två möblerade rum inom inrättningen därefter skulle upphöra;

att direktionen för bestridande af de med byggnadsföretaget förenade utgifter finge använda anstaltens egna, för ändamålet nu disponibla medel, 57,500 kronor;

att direktionen bemyndigades att, sedan det nya barnbördshuset blifvit färdigt, sälja barnbördshusets fasta egendom n:o 3 i kvarteret Murmästaren medelst infordrande af anbud, som skulle underställas Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning;

att Eders Kungl. Maj:t täcktes i nåder för uppförande af de ifrågasatta byggnaderna bevilja direktionen ett statsanslag af 404,640 kronor att omedelbart efter beviljandet vara för direktionen tillgängligt;

samt att Eders Kungl. Maj:t täcktes meddela direktionen ett lån från

statsverket å 574,860 kronor med återbetalningsskyldighet, då barnbörds-
husets nuvarande fastighet blifvit försäld.

Enligt de vid direktionens skrivelse fogade kostnadsförslag beräknas

för stora sjukhusbyggnaden	kronor	600,000: —
› läkarbostaden	›	60,000: —
› ångpannebyggnad	›	35,000: —
› värmeledning	›	55,500: —
› vatten- och aflöpsledningar	›	86,390: —
› elektrisk belysning	›	38,500: —
› steriliseringsapparat	›	7,500: —
› planering, stängsel och väganläggning	›	10,000: —
› arkitektarföde, tillsyn och dagkontrollant	›	44,110: —
	Summa kronor	937,000: —

Enligt den åberopade utredningen om behovet af inventarier å det
nya barnbörds huset, som verkställt af barnbörds husets kamrerare, skulle
tagas i anspråk

för sjukvården	kronor	37,736: —
› undervisningen	›	12,000: —
› förvaltningen	›	10,264: —
	Summa kronor	60,000: —

Universitetskanslern har efter nådig remiss inhämtat yttrande öfver det
nya förslaget från karolinska institutets lärarkollegium. I skrivelse till
kanslern den 29 oktober 1908 har kollegiet vitsordat, att vid den omar-
betning, byggnadsförslaget numera undergått, de af kollegiet framhållna
önskingarna blifvit tillgodosedda. Med afseende härå och då icke minst
från undervisningssynpunkt behovet af den förevarande byggnadsfrågas
snara lösning vore i hög grad trängande, anhöll kollegiet att kanslern måtte
hos Eders Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder i syfte att byggnadsförsla-
get, sådant detsamma efter verkställd omarbetning nu föreläge, måtte
så snart som möjligt komma till utförande.

*Karolinska
institutets
lärarkolle-
gium.*

Kanslern har i eget underdånigt utlåtande den 4 november 1908 an-
fört, att, då vid den omarbetning, som förslaget undergått, ej mindre de
af lärarkollegiet förut framhållna och af kanslern i hans utlåtande den 15
april 1908 vidare omförmälda önskemål blifvit tillgodosedda, än äfven hvad
kanslern i samma utlåtande anfört i fråga om en asyl för barnaföderskor
blifvit behörigen beaktadt, kanslern icke hade något att vidare erinra mot

*Universitets-
kanslern.*

bifall till hvad direktionen i sin skrifvelse den 25 september 1908 hemställt.

Öfverintendentsämbetet. Öfver det förändrade byggnadsförslaget afgaf öfverintendentsämbetet underdånigt utlåtande den 2 mars 1909. Ämbetet anförde därvid, bland annat, att ämbetet med anledning af de nu föreliggande ritningarna — enligt hvilka den tidigare afsedda nybyggnaden för den Benedickska asylen uteslutits och med anledning däraf och af eljest gjorda erinringar åtskilliga förändringar vidtagits i afseende å barnbördshusets inredning m. m. samt den för anstaltens direktor tillämnade bostad blifvit icke oväsentligt förbättrad — ville erinra om hvad ämbetet i sitt tidigare afgifna utlåtande i ärendet framhållit rörande den allmänna karaktären af de då underställda ritningarna, hvilket torde få anses äga tillämpning jämväl å de nu omhandlade. Ämbetet hade icke funnit orsak till anmärkning mot ritningarna. Hvad vidare de företedda kostnadsberäkningarna vidkomme hade ämbetet vid granskning icke mot dem funnit skäl till invändning. I detta sammanhang hade ämbetet emellertid trott sig icke böra lämna oanmärkt att, med hänsyn såväl till i handlingarna förekommande, af ingenjören P. S. Graham därutinnan lämnade uppgifter som särskildt till i hithörande afseende vid tiden för en blifvande försäljning ej osannolikt rådande gynnsammare konjunkturen, det af direktionen beräknade försäljningspris för anstaltens fastighet inom kvarteret Murmästaren syntes ämbetet böra betraktas såsom ett mininpris.

Byggnadstomten. Beträffande slutligen byggnadstomten för det tillämnade barnbördshuset har i ärendet förekommit följande.

Såsom jag redan omnämnt blef genom nådig resolution den 9 juli 1904 åt direktionen på dåvarande Konungens regeringstid upplåtet ett område om 13,390 kvadratmeter, beläget nordväst om Sophiahemmet i Stora Björnnäset å kungl. Djurgården mot villkor, bland andra, att till djurgårdskassan erlades en årlig afgift, beräknad efter 7 öre för kvadratmeter, eller 937 kronor 30 öre, att utgå från den dag området toges i anspråk för uppförande af ny byggnad för allmänna barnbördshuset.

I en underdånig skrifvelse den 19 februari 1908 anförde direktionen, att bidrag af statsmedel till byggnadsföretaget måhända icke skulle kunna erhållas, därest icke direktionen vore ägare af tomten, samt hemställde, att det genom nyssnämnda resolution upplåtna området måtte till direktionen upplåtas med äganderätt.

Riksmarskalksämbetet yttrade i häröfver infordradt, den 5 mars 1908

afgifvet underdånigt utlåtande, att ämbetet funnit det mest önskvärdt, om direktionen endast anhållit om förnyelse på samma villkor som förut af den genom nådiga resolutionen den 9 juli 1904 medgifna upplåtelsen, sedan densamma genom Konung Oscar II:s död upphört att var gällande. Det ifrågavarande området, som enligt den år 1904 upprättade kartan innehöle en areal af 13,390 kvadratmeter, representerade på grund af sin belägenhet ett mycket högt kapitalvärde och skulle, om, såsom väl torde vara antagligt, stadsplanen inom en ej alltför aflägsen framtid komme att utsträckas öfver hithörande delar af kungl. Djurgården, säkerligen utan svårighet kunna realiserast till betydande belopp. Den afgift, som det enligt resolutionen skulle åligga direktionen att efter områdets besittningstagande årligen betala, utgjorde 937 kronor 30 öre och vore beräknad endast efter 7 öre för kvadratmeter, hvilket efter 4 % kapitalisering motsvarade ett kapital af något öfver 23,000 kronor. Det vore tydligt, att det verkliga värdet af ett område på öfver 13,000 kvadratmeter efter nuvarande pris vore mångfaldigt högre. Direktionen hade i sin underdåniga ansökning icke föreslagit något inköpspris, men naturligt vore, att direktionen önskade detsamma så billigt som möjligt, och att betala ett pris, som något så när motsvarade markområdets verkliga värde, skulle antagligen icke vara för direktionen möjligt. Det område, som här vore i fråga att afhända statsverket, representerade således ett betydande värde, och riksmarskalksämberet hade ansett sig skyldigt att i underdånighet fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet därpå. Emellertid torde föreliggande fråga kunna och böra betraktas äfven från en annan synpunkt. Allmänna barnbördshuset vore ju genom sin uppgift och verksamhet af en stor och välsignelsebringande betydelse för det allmänna såväl i dess egenskap af välgörenhetsinrättning som genom dess ställning såsom en undervisningsanstalt för läkare, hvilka där finge sin utbildning i barnförlossningskonst. Genom sistnämnda del af sin verksamhet torde sålunda allmänna barnbördshuset vara att betrakta såsom en statsinstitution, och inrättningen åtnjöte äfven årligt understöd af statsmedel. Det torde vid sådant förhållande ligga i statens och det allmännas intresse att bereda barnbördshuset en lämplig och ändamålsenlig byggnadstomt. Om det för sådant ändamål vore nödvändigt, att barnbördshuset erhöle full äganderätt till tomten, ansåge sig riksmarskalksämberet icke böra motsätta sig bifall till direktionens i sådant afseende gjorda underdåniga ansökning. Riksmarskalksämberet ville i sammanhang härmed omnämna, att vid uppdragandet af gränserna för det ifrågavarande tomtområdet hänsyn tagits till gatusystemet i närliggande delar af stadens planlagda område, hvarför vid ett eventuellt utsträckande

af stadsplanen några större svårigheter ej torde uppstå vid tomtområdets inläggande i densamma. Tomtområdet vore för öfrigt beläget på en tämligen svårtillgänglig bergshöjd, hvaröfver det ej syntes troligt att någon gata skulle komma att framdragas. Därest Eders Kungl. Maj:t sålunda funne skäligt att lämna bifall till den af direktionen för allmänna barnbördshuset gjorda underdåniga ansökningsen, torde det dock vara billigt, att djurgårdskassan erhöle ersättning för den inkomst, som kassan genom områdets afstående förlorade. Riksmarskalksämberet ville därför hemställa, att direktionen måtte erhålla nådig föreskrift att till den under statskontorets förvaltning stående djurgårdsfonden inbetala ett belopp, motsvarande kapitalvärdet efter fyra procent af ofvannämnda för tomtområdets innehavande bestämda årliga afgift af 937 kronor 30 öre, hvarjämte direktionen torde böra åläggas att bestrida alla med markförvärfvet förbundna kostnader.

Sedan detta yttrande afgafs hafva emellertid nya förhållanden tillkommit.

Den af Eders Kungl. Maj:t tillsatta kommittén för afgifvande af betänkande och förslag huru den högre tekniska undervisningen i riket lämpligen bör ordnas föreslog i betänkande den 27 maj 1908, att ett visst område å kungl. Djurgården, beläget nordnordväst om Sophiahemmet och delvis inskjutande på den för allmänna barnbördshuset upplåtna tomten, skulle upplåtas för en teknisk högskoleanläggning. Sedan öfverintendentsämberet i afgifvet underdånigt utlåtande påpekat olämpligheten af att två stora byggnadskomplex förlades så nära hvarandra, anbefalldes öfverintendentsämberet genom nådig remiss att, efter samråd med direktionen öfver allmänna barnbördshuset och styrelsen för tekniska högskolan, afgifva underdånigt utlåtande, huruvida annan tomtplats för uppförande af ny byggnad åt allmänna barnbördshuset kunde beredas än den, som genom nådiga resolutionen den 9 juli 1904 för detta ändamål upplåtits.

I detta utlåtande, som afgafs den 23 februari 1909, anförde öfverintendentsämberet, att ämbetet låtit verkställa undersökningar, huruvida i samma trakt som den, hvari byggnadsplats för barnbördshuset redan vore anvisad, skulle kunna finnas tillgänglig annan lämplig sådan plats, hvarvid befunnits, att ur teknisk och hygienisk synpunkt några anmärkningar icke kunde göras mot förläggande af barnbördshuset till området närmast norr om Idrottsparken, å en utlåtandet bilagd karta markerad med röd streckning och betecknad med n:o 2. Om platsen i fråga vore vidare att märka, att grunden vore god, enär marken utgjordes af berg, och möjligheten för aflopps framdragande till Stockholms stads kloaknät

vore densamma som å det för barnbördshuset förut upplåtna området. Vidare torde uppmärksammas, att någon inverkan på beräkningen af arbetskostnaderna icke torde genom förflyttandet af sjukhusets byggnader till det här föreslagna området orsakas, och att de föreliggande omarbetade byggnadsritningarna kunde i allt hufvudsakligt finna användning vare sig nybyggnaden förlades till den ena eller den andra af de ifrågavarande tomtarna. Slutligen ville öfverintendentsämbetet påpeka, att ämbetet låtit å förenämnda karta inrita ett nät af gator sådana dessa antagligen måste komma att vid uppgörande af stadsplan i hufvudsak sträcka sig. Här af torde framgå, att den föreslagna platsen torde komma att ligga vid en gatukorsning och förty kunde blifva mera tillgänglig än det för närvarande barnbördshuset tilldelade tomtområdet, i all synnerhet som terrängen allenast obetydligt kunde komma att höja sig öfver de blifvande gatornas nivå. Såvidt ämbetet kunde inse, förefunnes sålunda näppeligen något hinder att förlägga barnbördshuset å det på oftanämnda karta angifna området, så snart vederbörligt tillstånd därtill vunnits.

Vid öfverintendentsämbetets utlåtande voro fogade omförmälda karta samt ett den 20 februari 1909 dagtecknad förklarande af barnbördshusets direktion, att direktionen för sin del icke hade något att invända mot öfverintendentsämbetets förslag att för barnbördshusets nybyggnad utbyta den genom nådiga resolutionen den 9 juli 1904 upplåtta tomten mot den å nämnda karta med n:o 2 betecknade tomt, under förutsättning att upplåtelsen skedde under motsvarande villkor som i samma nådiga resolution omförmäldes.

Riksmarskalksämbetet har beträffande det sålunda framkomna förslaget till upplåtelse åt direktionen af ny byggnadsplats uti infordradt underdånigt utlåtande den 15 mars 1909 förmält sig för närvarande icke hafva annat att anföra än att ämbetet ansåge hinder icke möta för upplåtande åt direktionen inom det närmast norr om Idrottsparken belägna området af norra Djurgården af för barnbördshusets behof erforderlig byggnadsplats, med de gränser för en sådan tomt och under de villkor i öfrigt, som Eders Maj:t på riksmarskalkens föredragning kunde finna godt i nåder bestämma.

Med anledning af en utaf mig gjord muntlig framställning i ämnet inkom sedermera riksmarskalksämbetet med en den 22 mars 1909 dagtecknad skrifvelse, däri ämbetet, med bifogande af yttrande af intendenten för kungl. Djurgården och under återopande af sitt underdåniga utlåtande den 15 mars 1909, tillstyrkte, att i samma utlåtande föreslagen byggnadstomt upplättes under Eders Maj:ts regeringstid på i hufvudsak följande villkor:

att, sedan de föreslagna byggnaderna samarbetats, så att de toge minsta möjliga ytvidd i anspråk, gränserna för byggnadsplatsen bestämdes och utstakades i samråd med intendenten för kungl. Djurgården, därvid iakttoges, att byggnadsplatsens yttergränser icke finge i något fall förläggas på kortare afstånd än fyra meter från nu befintliga, området omgifvande vägar;

att tomten förlades så långt mot sydost och emot Sturevägen, som låte sig göra med hänsyn till nödiga fall för afloppet, samt utstakades så, att tillträdet eller uppfartsvägen därtill toges endast från Gasverksvägen, så att all trafik till eller från det blifvande barnbördshuset komme att gå öfver Gasverksvägen och Sturevägen;

att, då ifrågavarande byggnadsplats, utan att upplåtas för något egentligt statsändamål, likväl komme att användas till gagn för det allmänna, upplåtelsen af nyttjanderätten till densamma borde ske kostnadsfritt, blott mot erläggande till djurgårdskassan af en årlig afgäld af 10 kronor såsom en ständig påminnelse därom, att upplåtelsen icke innebure en öfverlåten äganderätt utan endast en nyttjanderätt;

att blifvande byggnadsritningar äfvensom kostnadsförslag i tre exemplar ingåfves till riksmarskalksämberet före byggnadsarbetenas påbörjande, samt att dessa arbeten påbörjades inom af riksmarskalksämberet godkänd tid, som af barnbördshusdirektionen föresloges vid byggnadsritningarnas ingifvande;

att å afloppsledningarna, hvilka borde ställas i underjordisk, direkt förbindelse med Stockholms stads kloaksystem och hvilka, i likhet med vatten- och belysningsledningar, skulle anläggas efter anvisning af intendenten för kungl. Djurgården, anbringades af djurgårdsförvaltningen godkändt antal lämpliga brunnar jämväl utom den upplåtna byggnadsplatsen, med skyldighet för lägenhetsinnehafvaren att underhålla och rensa desamma;

att förberörda uppfartsväg till byggnadsplatsen äfvensom framdeles möjligen tillåtna vägar till området med tillhörande slänter och diken väl underhölles och renhölles utan kostnad för kungl. Djurgården;

att icke under arbetstiden andra vägar för transport till och från byggnadsplatsen användes än de, som af kungl. djurgårdsförvaltningen därtill anvisades, och att dessa vägar under samma tid på af kungl. Djurgårdens förvaltning godkändt sätt af barnbördshusdirektionen underhölles och renhölles;

att barnbördshusdirektionen utsåge och befullmäktigade viss person att å dess vägnar gent emot kungl. Djurgården tala och svara; samt

att direktionen ställde sig till efter rättelse i tillämpliga delar de för

upplåtelse från den 1 april 1909 af lägenheter å kungl. Djurgården gällande stadgar.

För den händelse tomtplatsen skulle komma att upplåtas under äganderätt, har riksmarskalksämberet i samma skrivelse vidare, under åberopande af sitt förut af mig omnämnda underdåniga utlåtande den 5 mars 1908, framhållit, att äfven om det med hänsyn till barnbördshusets stora och gagnande betydelse för det allmänna här icke kunde vara fråga om att för den mark, som kunde komma att afhändas statsverket, fastställa ett pris, motsvarande området verkliga värde, det dock torde vara billigt, att någon ersättning erlades därför. Riksmarskalksämberet ville i sådant fall hemställa, att barnbördshusdirektionen måtte erhålla nådig föreskrift att såsom ersättning för området till den under statskontorets förvaltning stående djurgårdsfonden inbetala ett belopp, motsvarande ett till 2 kronor för kvadratmeter beräknadt försäljningspris för det markområde, som kunde komma att till direktionen upplåtas. Dessutom borde direktionen åläggas att bestrida alla med markförvärfvet förbundna kostnader.

Slutligen hemställde riksmarskalksämberet att, vare sig området i fråga komme att till barnbördshusdirektionen upplåtas med endast nyttjanderätt eller under full äganderätt, direktionen måtte åläggas att, förr än området toges i anspråk, låta genom stadsingenjören i Stockholm uppräta och till riksmarskalksämberet ingifva karta i tre exemplar öfver samma område.

I en skrivelse, jämväl dagtecknad den 22 mars 1909, anförde öfverintendentsämberet, att ämberet, med anledning af framställd förfrågan, huruvida det nya allmänna barnbördshuset skulle kunna förläggas å det af ämberet i dess underdåniga utlåtande af den 23 februari 1909 föreslagna området å kungl. Djurgården under den förutsättning, att de området begränsande vägarna bibehölle sitt nuvarande läge samt att gränserna för barnbördshusets område stannade på ett afstånd af minst 5 meter innanför närmaste väggkant, låtit uppgöra en ny karta, å hvilken, under nämnda förutsättningar, ett för barnbördshuset lämpligt område, utmärkt med röd streckning, inlagts. Mot en sådan förläggning af byggnadstomten hade ämberet icke något att för sin del erinra.

Vid skrivelsen var fogad den däri omförmälda kartan, hvori den föreslagna nya tomten betecknats med n:o 2.

Med anledning af denna öfverintendentsämberets skrivelse hördes riksmarskalksämberet, som i yttrande den 23 mars 1909 meddelade, att riksmarskalksämberet icke hade något att erinra mot öfverintendentsämberets sålunda framlagda förslag.

Departements-
chefens yt-
rande.

Redan däraf att allmänna barnbördshusets lokaler i det hela befinna sig i samma skick som år 1858 torde vara påtagligt, att desamma icke kunna motsvara nutida kraf på en dylig inrättning. I upprepade framställningar har ock barnbördshusets direktion betonat den trängande nödvändigheten af att i hälsovårdens och undervisningens intresse nya modernt inredda byggnader uppföras för barnbördshusets räkning. Hvad direktionen därutinnan anfört, hvilket vunnit understöd af samtliga i ämnet hörda sakkunniga myndigheter, torde icke kunna jäfvas, och jag anser frågan vara af den art, att den icke längre tål att skjutas åt sidan.

Allmänna barnbördshuset är väl från början en välgörenhetsinrättning, men i den mån läkarutbildningen i obstetrik dit förlagts har inrättningens ursprungliga syfte trädt i skuggan för det statsändamål, densamma har att fylla. Allmänna barnbördshuset kan därför nu i det hela sägas vara en statsanstalt, ehuru detsamma intager en själfständig ställning under förvaltning af en särskild direktion. Det statsändamål, barnbördshuset tillgodoser, har ock behjärtats därigenom att, på sätt jag i det föregående omnämnt, bidrag af allmänna medel anvisats såväl till anskaffande af lokaler för inrättningen som till densammas drift. Då fråga nu föreligger om uppförande af nya tidsenliga byggnader för allmänna barnbördshuset, synes mig därför, att statsmakterna i undervisningens intresse icke böra undandraga sig att lämna bidrag till befordrande af frågans lyckliga lösning.

Då allmänna barnbördshusets nuvarande tomt i kvarteret Murnästaren ej lämnar tillräckligt utrymme för en nybyggnad, särskildt sedan en del däraf exproprierats för Stockholms stads räkning, måste annan byggnadstomt anskaffas. Det framställda förslaget att uppföra barnbördshusets nybyggnader å kungl. Djurgårdens område i närheten af Sophiahemmet synes mig välbetänkt, då trakten har goda kommunikationer och därigenom de dryga kostnaderna för anskaffandet af tomt inne i staden skulle kunna undvikas. På sätt jag förut denna dag omnämnt vid framläggande af förslag till nådig proposition för genomförande af kommittéförslaget rörande nybyggnad för tekniska högskolan, finner jag mig böra afstyrka användande såsom byggnadsplats för nytt barnbördshus af den genom nådiga resolutionen den 9 juli 1904 för ändamålet upplåtna tomt, enär därigenom tekniska högskolans byggnader svårligen skulle kunna förläggas till den af kommittén föreslagna platsen. Däremot synes mig hinder ej böra möta för barnbördshusets förläggning på sätt riksmarskalksämberet föreslagit till någon plats norr om Idrottsparken. Vid bestämmandet af tomtplatsens lämpliga belägenhet måste i fråga om en inrättning af denna art särskild vikt läggas därpå, att byggnaderna erhålla ett i sanitärt hänseende fullt tillfredsställande läge, i det att de olika lokalerna såvidt möjligt lämna

tillträde för solljus. Med hänsyn härtill torde svårigen någon annan tomt kunna ifrågakomma än den af öfverintendentsämbetet föreslagna, hvars användande enligt ämbetets uppgift hvarken skulle betinga någon ändring i kostnadsberäkningarna eller förorsaka någon afsevärd omarbetning af ritningsförslaget. Denna tomt har ock af allmänna barnbördshusets direktion gillats och mot dess upplåtande med den omfattning, densamma erhållit å den vid öfverintendentsämbetets skrifvelse den 22 mars 1909 fogade kartan, har riksmarskalksämbetet icke haft något att erinra.

Med afseende å den form, hvarunder upplåtelsen bör ske, har riksmarskalksämbetet visserligen icke motsatt sig att Kronan afhänder sig äganderätten till erforderlig tomt, men med hänsyn till det hastigt stigande värdet af ifrågavarande mark anser jag ej välbetänkt, att upplåtelsen sker med äganderätt, utan skulle jag vilja tillstyrka, att allmänna barnbördshuset tillerkännes allenast nyttjanderätt till tomt. Med en dylik rätt måste emellertid förenas garantier för att icke de kapital, statsverket och allmänna barnbördshuset nedlägga på byggnadsföretaget, må kunna genom nyttjanderättens upphörande blifva förspilda. En upplåtelse på Eders Majt regeringstid torde icke härutinnan vara tillfyllest, utan synes mig nyttjanderätten böra gälla tills vidare och förty Riksdagens medgifvande till upplåtelsen inhämtas. Det allmännas såväl som barnbördshusets rätt synes mig blifva fullt tillvaratagen, om vid upplåtelsen fästes det villkor, att densamma skall gälla till dess Eders Kungl. Maj:t med Riksdagens samtycke förordnar om den upplåtna tomtens användande för annat ändamål.

I fråga om de villkor i öfrigt, som böra fästas vid upplåtelsen, har riksmarskalksämbetet föreslagit att, med hänsyn till allmänna barnbördshusets allmännyttiga karaktär, den årliga afgälden till djurgårdskassan skulle bestämmas till 10 kronor, hvilket belopp skulle hafva till egentligt ändamål att markera, det ett nyttjanderättsaftal vore gällande. Det förefaller mig dock, som om en så obetydlig summa som den föreslagna icke skulle motsvara besväret med dess utbetalande och redovisande, utan att området fasthelt bör upplåtas fullt afgiftsfritt. Faran för, att kronans äganderätt till marken småningom skulle kunna afglömmas synes mig icke stor. Hvad riksmarskalksämbetet i sin skrifvelse den 22 mars 1909 föreslagit ifråga om tomtens läge, uppfartsvägen till densamma och åtskilliga smärre villkor för upplåtelsen anser jag böra i hufvudsak vinna beaktande, och läser Eders Kungl. Maj:t, därest markupplåtelsen af Riksdagen medgifves, framdeles vid bestämmande af tomtens definitiva gränser och densammans upplåtande åt allmänna barnbördshuset taga nödig hänsyn till hvad riksmarskalksämbetet härutinnan föreslagit.

Mot det framlagda ritningsförslaget sådant detsamma slutligen förligger har jag ingen erinran att göra, då vid detsammans upprättande hänsyn tagits till de önskemål, som af karolinska institutets lärarkollegium och universitetskanslern i undervisningens intresse framburits. Rätt att i ritningarna vidtaga de smärre ändringar, som föranledas af tomtutbytet eller i öfrigt visa sig erforderliga, torde emellertid böra förbehållas vederbörande.

Frågan om byggnad för den Benedickska asylen anser jag böra i detta sammanhang helt och hållet lämnas å sido, då lärarkollegiet anser asylen icke erbjuda nämnvärdt intresse för undervisningen och olika åsikter äro rådande om asylens lämpliga förläggning. Utväg lär i allt fall icke saknas att i närheten af allmänna barnbördshusets nya byggnader inhysa den del af asylen, som nu är förlagd till Kungsholmen.

Visserligen har medicinalstyrelsen uttalat, att nödvändighet ej föreligger att inom inrättningen bereda bostad åt direktor, men då det med afseende å hvad såväl direktionen för allmänna barnbördshuset som karolinska institutets lärarkollegium och universitetskanslern anfört, hvilket vinner stöd af uttalanden från specialister inom området, torde för barnbördshuset både såsom vetenskaplig institution och undervisningsanstalt äfvensom för ett effektivt öfvervakande af anstaltens ekonomi vara ändamålsenligast, att direktor är bosatt vid anstalten, finner jag mig böra biträda det framställda förslaget äfven beträffande direktorsbostaden. I barnbördshusets reglemente, som i händelse af Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens bifall till hvad jag i det följande ämnar föreslå torde i åtskilliga hänseenden tariffva omarbetning, bör då stadgas skyldighet för direktor att taga sin bostad vid anstalten. En dylik skyldighet är, enligt hvad direktionen upplyst, nuvarande direktor villig att underkasta sig.

Med hänsyn därtill att direktor för närvarande icke åtnjuter bostadsförmån skulle kunna ifrågasättas, huruvida han ej, då sådan förmån nu skulle beredas honom, borde vidkännas något afdrag å sina löneförmåner såsom professor vid karolinska mediko-kirurgiska institutet. Härtill vill jag erinra, att direktor icke åtnjuter någon särskild aflöning för sin befattning med barnbördshuset, där nu patientantalet skulle mer än fördubblas. Jag anser därför ej att afdrag för bostadsförmånen bör äga rum. Ytterligare stöd härför finner jag i förhållandena vid serafimerlasarettet, där en af karolinska institutets professorer, utan afkortning af sin lön vid institutet, såsom öfverkirurg uppbär 1,500 kronor årligen och såsom direktör åtnjuter årligt arvode af 300 kronor jämte förmånen af boställsrum, lyse och bränsle.

Mot kostnadsberäkningarna för nybyggnaderna finner jag ej anledning

till anmärkning. Jag vill påpeka, att den stegring i kostnaderna, som det sista förslaget utvisar i förhållande till det närmast föregående, har sin grund i, jämte stegrade arbets- och materialpriser, hufvudsakligen tillgodoseende af de kraf, som i undervisningens intresse ställts på en nybyggnad. Redan i direktionens förslag af år 1906 upptogs på yrkande af karolinska institutets lärarkollegium patientantalet till mer än dubbelt mot det nuvarande. Utom bibehållande häraf skulle enligt det sista förslaget beredas rum för ytterligare 8 läkarkandidater, för en blifvande underläkare samt för tjänstgörande läraren. Därjämte skulle för tillgodoseende af undervisningen anordnas en mindre afdelning för intagande af hafvande kvinnor någon tid före förlossningen.

Ej heller de beräknade kostnaderna för anskaffande af nya inventarier synas mig lämna rum för anmärkingar.

I fråga om beredande af medel till byggnadsföretaget synes mig Riksdagens och Eders Kungl. Maj:ts år 1908 fattade beslut rörande naturhistoriska riksmuseet kunna i tillämpliga delar tjäna till rättesnöre. Det för allmänna barnbördshusets fastighet i kvarteret Murmästaren beräknade belopp 574,860 kronor skulle då af riksgäldskontoret förskottsvis utbetalas, på sätt Eders Kungl. Maj:t bestämmer, för att återgäldas med de vid fastighetens försäljning inflytande medel. Om dylik försäljning äfvensom rörande användande för byggnadsföretaget af i ärendet berörda expropriationsmedel torde beslut framdeles böra af Eders Kungl. Maj:t fattas.

Direktionen har ifrågasatt direkt stat-anslag med 404,640 kronor. Det är dock att märka, att direktionen i sin kostnadsberäkning upptagit 40,000 kronor för räntor, hvilket belopp skulle, därest medel på sätt nyss nämnts förskottas af riksgäldskontoret, blifva obehöfligt. Det erforderliga statsanslaget skulle då blifva 364,640 kronor. Vid detta anslag skulle jag emellertid vilja föreslå fästade af villkor därom, att detsamma skall till statsverket återbäras i den mån köpeskillingen för barnbördshusets fastighet i kvarteret Murmästaren kan komma att öfverstiga beräknade 574,860 kronor. Öfverintendentsämbetet framhåller nämligen, att detta belopp bör betraktas såsom att minimum och att köpeskillingen antagligen kommer att öfverstiga detsamma. Då barnbördshuset med den utvidgning däraf, som i undervisningens intresse tillämnas, måste, på sätt direktionen ock ställt i utsikt, för sin drift kräfva ökade anslag af statsmedel, synes mig lämpligt att, innan de nya byggnaderna tagas i bruk, förslag till ny stat för inrättningen, grundad på förutgången ingående utredning, underställes Riksdagens pröfning. Vid sådant förhållande synes mig anslag nu böra beviljas under sådan form, att i hvarje fall barnbördshusets egna, för byggnadsändamål disponibla tillgångar blifva fullt utnyttjade. Anslagsbeloppet anser jag utan olägenhet kunna fördeles på tre år.

På grund af hvad jag sålunda anført får jag i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att — under medgifvande, att till allmänna barnbördshuset i Stockholm må å kungl. Djurgården inom området närmast norr om den s. k. Idrottsparken med nyttjanderätt tillsvidare, intill dess Eders Kungl. Maj:t med Riksdagens samtycke förordnar om markens användande för annat ändamål, afgiftsfritt och i öfrigt på de villkor, Eders Kungl. Maj:t bestämmer, till tomtplats för nya byggnader för allmänna barnbördshuset upplåtas erforderlig mark inom gränser, som af Eders Kungl. Maj:t fastställas i hufvudsaklig enlighet med omfattningen af det å den vid öfverintendentsämbetets skrifvelse den 22 mars 1909 fogade karta med n:o 2 betecknade område — för uppförande å den upplåtna tomtplatsen af nya byggnader för allmänna barnbördshuset i hufvudsaklig öfverensstämmelse med senast framlagda, af arkitekten Wickman uppgjorda ritningarna med tillhörande kostnadsförslag äfvensom för anskaffande af nya inventarier för barnbördshuset

dels besluta, att ett belopp intill 574,860 kronor skall af riksgäldskontoret förskottsvis utbetalas, på sätt Eders Kungl. Maj:t bestämmer, för att återgäldas i den mån den allmänna barnbördshuset tillhöriga fastigheten n:o 3 kvarteret Murmästaren i Stockholm varder försåld och köpeskilling därför inflyter,

dels bevilja ett anslag af 364,640 kronor, att till statsverket återbäras i den mån nämnda köpeskilling kan komma att öfverstiga 574,860 kronor,

dels ock af detta anslag på extra stat för år 1910 anvisa 150,000 kronor.»

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle nådigt proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gustaf Tottie.